

2025/1765

2025 9 3

KOMISIJOS SPRENDIMAS (ES) 2025/1765

2025 m. balandžio 11 d.

dėl valstybės pagalbos priemonės SA.53630 (2020/C) – (ex 2019/FC) – Belgija

Įtariama pagalba, suteikta „Ladbrokes“ dėl virtualių lažybų

(pranešta dokumentu Nr. C(2025) 2174)

(Tekstas autentiškas tik anglų kalba)

(Tekstas svarbus EEE)

EUROPOS KOMISIJA

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 108 straipsnio 2 dalies pirmą pastraipą,

atsižvelgdama į Europos ekonominės erdvės susitarimą, ypač į jo 62 straipsnio 1 dalies a punktą,

pagal pirmiau nurodytas nuostatas paprašiusi suinteresuotąsias šalis pateikti pastabų ir atsižvelgdama į jų pastabas,

kadangi:

1. PROCEDŪRA

- (1) 2019 m. kovo 1 d. raštu Komisijos tarnybos gavo susijusių Belgijos bendrovių „Rocoluc NV“ ir „European Amusement Company NV“ (toliau – atitinkamai „Rocoluc“ ir EAC), vykdančių veiklą lošimų ir lažybų sektoriuose, skundą, o 2024 m. vasario 23 d. – dar vieną su jomis susijusios bendrovės „V.D.B. Faculty NV“ (toliau – „The Faculty“), taip pat vykdančios veiklą lošimų sektoriuje pagal II klasės licenciją, skundą (visos trys susijusios bendrovės taip pat vadinamos skundo pateikėjomis).
- (2) Skundo pateikėjos tvirtina, kad Belgijos valdžios institucijos suteikė valstybės pagalbą Belgijos bendrovei „Ladbrokes“ (registruotai kaip bendrovė „Derby S.A.“) pagal *ad hoc* leidimą organizuoti virtualias lažybas Belgijoje, kurį šiai bendrovei ketinta suteikti be atitinkamo atlygio (toliau – ginčijama priemonė). IV klasės licencijos turėtoja bendrovė „Ladbrokes“ yra (tarptautinis) rinkoženklis, naudojamas Belgijos bendrovės „Derby S.A.“, kurios specializacija – azartiniai lošimai ir lažybų veikla ir kuri yra tarptautinės lažybų ir lošimų bendrovės „Entain Holdings PLC“ patronuojamoji įmonė (toliau šiame sprendime šios bendrovės kartu vadinamos „Ladbrokes“).
- (3) 2020 m. rugsėjo 2 d. raštu Komisija pranešė Belgijos valdžios institucijoms apie savo sprendimą pradėti Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 108 straipsnio 2 dalyje nustatytą procedūrą dėl ginčijamos priemonės (toliau – sprendimas pradėti procedūrą) ⁽¹⁾.
- (4) Komisijos sprendimas pradėti procedūrą paskelbtas *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*. Komisija paragino suinteresuotąsias šalis pateikti pastabų.
- (5) 2020 m. spalio 9 d. Belgijos valdžios institucijos pateikė pastabų dėl sprendimo pradėti procedūrą. 2020 m. lapkričio 18 d. bendrovės „Rocoluc“ ir EAC pateikė pastabų dėl sprendimo pradėti procedūrą. 2020 m. gruodžio 18 d. Komisijai pastabų dėl sprendimo pradėti procedūrą pateikė bendrovė „Ladbrokes“. 2021 m. vasario 10 d. Belgijos valdžios institucijos pateikė savo pastabų dėl trečiųjų šalių pastabų.

⁽¹⁾ 2020 m. rugsėjo 2 d. Komisijos sprendimas dėl valstybės pagalbos SA.53630 (2019/FC) – Belgija. Įtariama pagalba, suteikta „Ladbrokes“ dėl virtualių lažybų, (OL C 355, 2020 10 23, p. 6).

- (6) Panaikinus 2018 m. gegužės 4 d. Karališkąjį potvarkį dėl IV klasės lošimų įstaigose organizuojamų azartinių lošimų dėl virtualių sporto renginių (toliau – 2018 m. karališkasis potvarkis) ⁽²⁾, neišsaugant jo poveikio (su *ex tunc* poveikiu nuo priėmimo datos), skundo pateikėjos 2021 m. gegužės 26 d. paprašė Komisijos priimti taisomąjį sprendimą pradėti procedūrą, kad būtų galima pratęsti tiriamos įtariamos pagalbos laikotarpį.
- (7) 2021 m. rugsėjo 9 d. bendrovė „Ladbrokes“ pateikė papildomą informaciją.
- (8) 2021 m. spalio 28 d. Komisija Belgijos valdžios institucijoms perdavė skundo pateikėjų ir bendrovės „Ladbrokes“ pastabas su prašymu pateikti informaciją, į kurią Belgijos valdžios institucijos atsakė 2021 m. lapkričio 30 d.
- (9) 2022 m. vasario 7 d. Komisija išsiuntė Belgijos valdžios institucijoms dar vieną prašymą pateikti informaciją, į kurią Belgijos valdžios institucijos atsakė 2022 m. kovo 9 d., kovo 5 d. ir balandžio 22 d.
- (10) 2023 m. vasario 23 d. Komisijos tarnybos surengė susitikimą su skundo pateikėjomis. 2023 m. kovo 9 d. skundo pateikėjos Komisijai pateikė papildomos informacijos dėl įtariamos pagalbos atrankinio pobūdžio. 2024 m. vasario 23 d. Belgijos azartinių lošimų sektoriuje veikianti bendrovė „The Faculty“ Komisijai pateikė pastabų dėl tos pačios ginčijamos priemonės.
- (11) 2024 m. kovo 8 d. Komisija Belgijos valdžios institucijoms išsiuntė prašymą pateikti informaciją, prašydama, be kita ko, pateikti papildomų paaiškinimų dėl lažybų punktuose ir internetu organizuojamų virtualių lažybų faktinės ir teisinės padėties po to, kai atgaline data buvo panaikintas 2018 m. karališkasis potvarkis.
- (12) 2024 m. kovo 8 d. Komisija bendrovei „The Faculty“ pranešė, kad užregistravo jos pateiktą informaciją kaip bendrą rinkos informaciją. 2024 m. kovo 14 d. bendrovė „The Faculty“ išsiuntė dar vieną raštą, kuriame paprašė būti laikoma oficialia skundo pateikėja. 2024 m. kovo 20 d. Komisija išsiuntė antrą raštą bendrovei „The Faculty“, kuriame paprašė pateikti papildomos informacijos apie skundą.
- (13) 2024 m. balandžio 29 d. skundo pateikėjos „Rocoluc“ ir EAC pateikė raštą, kuriame paprašė Komisijos imtis veiksmų, kaip tai suprantama pagal SESV 265 straipsnio antrą pastraipą.
- (14) 2024 m. gegužės 21 d. Belgijos valdžios institucijos, 2024 m. gegužės 3 d. gavusios priminimą, pateikė atsakymą į 2024 m. kovo 8 d. Komisijos atsiųstą prašymą pateikti informaciją.
- (15) 2024 m. birželio 14 d. Komisija Belgijos valdžios institucijoms pateikė papildomų klausimų, į kuriuos Belgijos valdžios institucijos atsakė 2024 m. birželio 19 d. 2024 m. birželio 20 d. Komisija paprašė pateikti papildomų paaiškinimų elektroniniu laišku, į kurią Belgijos valdžios institucijos atsakė 2024 m. birželio 28 d.
- (16) 2024 m. liepos 31 d., remdamasi pirmiau nurodyta informacija, kurią pateikė skundo pateikėjos, įtariamos pagalbos gavėja bendrovė „Ladbrokes“ ir Belgijos valdžios institucijos, Komisija nusprendė išplėsti savo išsamaus tyrimo aprėptį ir priėmė papildomą sprendimą pradėti procedūrą ⁽³⁾ (toliau – papildomas sprendimas pradėti procedūrą).
- (17) Komisija paragino suinteresuotąsias šalis pateikti pastabų dėl papildomo sprendimo pradėti procedūrą išvadų ir jas jos pateikė 2024 m. lapkričio 25 d., o Belgijos valdžios institucijos pastabų nepateikė.
- (18) 2024 m. lapkričio 12 d. Komisijos tarnybos paprašė bendrovės „Ladbrokes“ pateikti papildomos informacijos ir „Ladbrokes“ 2024 m. lapkričio 22 d., 2024 m. gruodžio 9 d. ir 2025 m. sausio 21 d. atitinkamai pateikė pastabų dėl papildomo sprendimo pradėti procedūrą ir papildomos informacijos.

⁽²⁾ «Arrêté royal relatif aux jeux de hasard sur des événements sportifs virtuels dans les établissements de jeux de hasard fixes de classe IV». Paskelbta 2018 m. gegužės 9 d. Belgijos oficialiajame leidinyje.

⁽³⁾ Valstybės pagalba. Belgija – Valstybės pagalba SA.53630 (2019/FC) – Įtariama pagalba, suteikta „Ladbrokes“ dėl virtualių lažybų. Kvietimas teikti pastabas pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 108 straipsnio 2 dalį (OL, C/2024/6307, 2024 10 23, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2024/6307/oj>).

- (19) 2025 m. sausio 23 d. Komisija Belgijos valdžios institucijoms persiuntė trečiųjų šalių pastabas dėl papildomo sprendimo pradėti procedūrą. Belgijos valdžios institucijos atsakė 2025 m. vasario 4 d. ir pastabų nepateikė.
- (20) Belgijos valdžios institucijos išimties tvarka sutiko atsisakyti teisių, kylančių iš SESV 342 straipsnio kartu su Tarybos reglamento Nr. 1/1958 ⁽⁴⁾ 3 straipsniu, ir užtikrinti, kad šis sprendimas būtų priimtas ir apie jį būtų pranešta anglų kalba pagal SESV 297 straipsnį.

2. GINČIJAMOS PRIEMONĖS APRAŠYMAS

2.1. Skundo dalykas

- (21) Skundo pateikėjos ginčija lengvatinį režimą ir išimtinį leidimą, kurį Belgijos valdžios institucijos, kaip teigiama, suteikė bendrovei „Ladbrokes“, kad ji galėtų siūlyti virtualias lažybas internetu ir lažybų punktuose Belgijoje (ginčijama priemonė). Skundo pateikėjų teigimu, šiuo leidimu bendrovei „Ladbrokes“ buvo *de facto* suteikta išimtinė teisė (nuo 2014 m.) Belgijoje organizuoti virtualias lažybas be atitinkamo atlygio.
- (22) Skundo pateikėjos taip pat tvirtina, kad 2018 m. gegužės 4 d. karališkuoju potvarkiu ir 2021 m. gegužės 7 d. Valstybės Tarybos (pranc. *Conseil d'État*, kuri yra Belgijos vyriausiasis administracinis teismas) sprendimu bendrovei „Ladbrokes“ buvo suteiktas pranašumas, kuris yra neteisėta Belgijos valstybės pagalba, nes taip toleruojama „Ladbrokes“ virtualių lažybų veikla, nors pagal Belgijos teisę ši veikla būtų buvusi neteisėta.
- (23) Prieš apibūdinant virtualių lažybų teisinę sistemą ir jų raidą Belgijoje, pirmiausia plačiau atsižvelgiama į azartinių lošimų sektoriaus teisinę sistemą.

2.2. Belgijos azartinių lošimų teisinė sistema

- (24) Azartiniai lošimai (pranc. *jeux d'hasard*) yra plati sąvoka, apimanti tiek lošimus, tiek lažybas (pranc. *paris*).
- (25) Belgijos azartinių lošimų sektorius reglamentuojamas ir organizuojamas pagal 1999 m. gegužės 7 d. azartinių lošimų, lažybų, lošimo įstaigų ir žaidėjų apsaugos įstatymą ⁽⁵⁾ su pakeitimais, padarytais 2010 m. sausio 10 d. įstatymu ⁽⁶⁾ (toliau – Azartinių lošimų įstatymas). Be to, Azartinių lošimų įstatymo nuostatos įgyvendinamos įvairiais įgyvendinimo aktais, karališkaisiais potvarkiais (iki šiol daugiau kaip 100).
- (26) Belgijoje pagal Azartinių lošimų įstatymo 4 straipsnio 1 dalį azartiniai lošimai draudžiami, išskyrus atvejus, kai suteikiama veiklos licencija arba numatoma licencijos reikalavimo išimtis. Azartinių lošimų komisija išduoda įvairių rūšių licencijas azartiniais lošimams organizuoti.

2.2.1. Belgijoje taikomos sąvokos „azartiniai lošimai“ apibrėžtys

- (27) Veikla, susijusi su automatiniais azartiniais lošimais, apibrėžiama taip: „bet koks lošimas ar lažybos, kai bent vienas iš žaidėjų ar lažybininkų praranda pastatytą sumą, arba bent vienas žaidėjas, lažybininkas ar lošimo ar lažybų organizatorius gauna kokią nors sumą ir kai lošimo metu, nustatant laimėtoją ar laimėtos sumos dydį, tikimybė yra būdingas elementas“ ⁽⁷⁾.

⁽⁴⁾ 1958 m. balandžio 15 d. Tarybos reglamentas Nr. 1, nustatantis kalbas, kurios turi būti vartojamos Europos ekonominėje bendrijoje, (OL 17, 1958 10 6, p. 385/58, ELI: [http://data.europa.eu/eli/reg/1958/1\(1\)/oj](http://data.europa.eu/eli/reg/1958/1(1)/oj)).

⁽⁵⁾ 1999 m. gegužės 7 d. įstatymas dėl azartinių lošimų, lažybų, lošimo įstaigų ir žaidėjų apsaugos (*Loi du 7 mai 1999 sur les jeux de hasard, les paris, les établissements de jeux de hasard et la protection des joueurs*). Paskelbtas 1999 m. gruodžio 30 d. Belgijos oficialiajame leidinyje.

⁽⁶⁾ 2010 m. sausio 10 d. įstatymas, kuriuo iš dalies keičiamas 1999 m. gegužės 7 d. įstatymas dėl Azartinių lošimų komisijos (*Loi du 10 janvier 2010 modifiant la loi du 7 mai 1999 sur les jeux de hasard, les établissements de jeux de hasard et la protection des joueurs, en ce qui concerne la Commission des jeux de hasard*). Paskelbtas 2010 m. vasario 1 d. Belgijos oficialiajame leidinyje.

⁽⁷⁾ <https://www.commissiondesjeuxdehasard.be/en/node/409>.

- (28) Azartinių lošimų (pranc. *jeux d'hasard*) apibrėžtis apima įvairią veiklą. Kitaip tariant, azartiniuose lošimuose žaidėjas lažinasi dėl lošimo ar įvykio, kurio rezultatas yra neaiškus, atsitiktinis ir priklausomas nuo tikimybės (pvz., lošimo automatuose), rezultato. Azartiniai lošimai yra konkretus azartinių lošimų, kurių rezultatą visiškai arba iš dalies lemia atsitiktinis rezultatas, pogrupis. Šiems žaidimams nereikia įgūdžių ir jų rezultatas yra atsitiktinis (pvz., ridenami kauliukai, traukiamos kortos arba sukamas ratas).
- (29) Lažybos gali būti laikomos azartinių lošimų kategorija ir jų metu siekiama vadovaujantis tam tikrais kriterijais numatyti būsimo realaus įvykio rezultatą (pvz., lažybos dėl futbolo rungtynių rezultatų, atsižvelgiant į atitinkamą komandų stiprumą). Priešingai nei azartiniai lošimai, lažybos gali būti susijusios su įgūdžiais, nes jose dalyvaujama remiantis žiniomis apie įvykį, dėl kurio lažinamasi, ir jo analize.

	Azartiniai lošimai	Lažybos
Apibrėžtis	Lošimai, kurių rezultatai nustatomi atsitiktine tvarka.	Įvykių rezultatų numatymas ir pinigų statymas.
Rezultatus lemiantys veiksniai	Vien atsitiktinė arba daugiausia atsitiktinė tikimybė.	Daugiausia įtakos turi atsitiktinumas, tačiau gali būti naudojamos ir įgūdžiais.
Pavyzdžiai	Ruletė, lošimo automatai, loterijos.	Sporto lažybos, žirgų lenktynės, fiksuotų koeficientų lažybos.
Reglamentavimas	Reglamentuojami griežtai kaip azartiniai lošimai.	Reglamentuojamos kaip azartinių lošimų forma, reikalinga lažybų licencija.

- (30) Su virtualiomis lažybomis susijusi Belgijos teisinė sistema keitėsi. Pirma, laikui bėgant reguliavimo ir teisės aktų sistema kito, visų pirma ji buvo pakeista 2018 m. karališkuoju potvarkiu. Tai buvo užginčyta nacionaliniuose teismuose ir 2018 m. karališkasis potvarkis buvo sustabdytas ir panaikintas, kaip ir 2012 m. bei 2015 m. Azartinių lošimų komisijos pamatiniai pranešimai (žr. 59 konstatuojamąją dalį). Antra, pasikeitė Azartinių lošimų komisijos požiūris, nes virtualios lažybos buvo priskirtos lažybų ar automatinių azartinių lošimų kategorijoms. Šis kintantis virtualių lažybų aiškinimas skirtingais laikotarpiais atspindi jų sudėtingą pobūdį vertinant pagal Belgijos azartinių lošimų teisės aktus. Pažymėtina, kad šiuo metu Belgijoje vis dar vyksta diskusijos dėl virtualių lažybų apibrėžimo ir kvalifikavimo.

2.2.2. Azartinių lošimų ir lažybų licencijos

- (31) Azartinių lošimų įstatyme numatytas ribotas licencijų, kurias turint galima vykdyti tam tikrų įstatyme numatytų azartinių lošimų ir lošimų įstaigų veiklą, skaičius. Pagal Azartinių lošimų įstatymo 25 straipsnį (III skyrius „Licencijos“) nustatytos devynios licencijų kategorijos (A, B, C, D, E, F1, F2, G1 ir G2) ir papildomos licencijų kategorijos (A+, B+, C+ ir F+).
- (32) Belgijoje veikia keturių klasių lošimų įstaigos:
- I klasė – kazino. Kazino yra lošimų įstaiga, kurioje leidžiama vykdyti automatinius arba neautomatinius azartinius lošimus. Belgijos teritorijoje leidimai suteikti tik devyniems kazino. Lošimų įstatyme išvardytos komunų / miestų, kuriuose gali veikti lošimo namai, teritorijos. Kazino valdytojas turi turėti A klasės licenciją.
 - II klasė – lošimo salonai. Lošimo salonai yra įstaigos, kuriose vykdomi tik Belgijos karaliaus leidime nurodyti azartiniai lošimai. Automatinių azartinių lošimų, kurie gali būti siūlomi II klasės lošimų įstaigose, veiklos taisyklės nustatytos 2003 m. balandžio 8 d. karališkajame potvarkyje. Lošimų salono valdytojas turi turėti B klasės licenciją ir gali siūlyti automatinius azartinius lošimus, organizuojamus daugiausia II klasės įstaigose, kurioms suteiktos B kategorijos licencijos.

- iii. III klasė – įstaigos, kuriose vartojamas alkoholis, organizuojami azartiniai lošimai ir mažos rizikos automatiniai lošimai. Įstaigos, kuriose vartojamas alkoholis, pvz., kavinės, turi turėti C klasės licenciją.
 - iv. IV klasė – lažybų punktai. IV klasės lošimų įstaigos yra vietos, kuriose F2 licenciją turintiems veiklos vykdytojams išimtinai leidžiama priimti statymus F1 licencijos turėtojo (lažybų veiklos organizatoriaus) vardu. IV klasės įstaigos tam tikromis sąlygomis taip pat gali siūlyti automatinius azartinius lošimus. Draudžiama priimti statymus už IV klasės lošimų įstaigos ribų. Tačiau yra keletas šio draudimo išimčių. IV klasės lošimų įstaiga gali būti stacionari arba mobili. Stacionari IV klasės lošimų įstaiga yra aiškiai atskirta nuolat veikianti įstaiga, kurioje siūlomos lažybos. Mobili IV klasės lošimų įstaiga taip pat yra aiškiai apibrėžta laikinai veikianti įstaiga, kurioje siūlomos lažybos renginio, sporto rungtynių ar varžybų metu. F2 licencijos taip pat gali būti išduodamos spaudos kioskams, kurios gali siūlyti lažybas kaip papildomą veiklą. Lažybas daugiausia siūlo IV klasės lošimų įstaigos, šiai veiklai reikalinga F1 arba F2 licencija ⁽⁸⁾.
- (33) Belgijos teisėkūros institucija yra nustačiusi uždara licencijavimo sistemą. Norint organizuoti azartinius lošimus ir lažybas internetu, būtina turėti internetinės veiklos licenciją (A+ licenciją internetiniams kazino, B+ licenciją internetiniams lošimų salonams ir F1+ licenciją lažyboms internetu).
- (34) Be to, norint gauti licenciją vykdyti veiklą internetu, privaloma užtikrinti fizinį susisiekimą su Belgijos teritorija. Licenciją organizuoti tuos pačius azartinius lošimus ir lažybas internetu (papildomą A+, B+ arba F1+ licenciją) gali gauti tik veiklos vykdytojai, turintys licenciją vykdyti veiklą realiomis sąlygomis (ir turintys pagrindinę A, B arba F1 licenciją).

2.2.3. Azartinių lošimų komisijos vaidmuo

- (35) Azartinių lošimų komisija ⁽⁹⁾ buvo įsteigta 1999 m. gegužės 7 d. Azartinių lošimų įstatymu kaip Federalinės viešosios teisingumo tarnybos (anksčiau – Teisingumo ministerijos) federalinė priežiūros institucija. Pagrindinė šios komisijos užduotis – visų pirma, siekiant apsaugoti žaidėjus, užtikrinti, kad jiems būtų siūlomi tik teisėti lošimai. Pagrindinės Azartinių lošimų komisijos atsakomybės sritys yra šios:
- konsultuoti vyriausybę ir parlamentą visais klausimais, susijusiais su Azartinių lošimų įstatymu,
 - išduoti licencijas, būtinas azartinių lošimų ir lažybų organizavimui, taip pat užtikrinti aktyvų jų valdymą,
 - stebėti, kaip laikomasi Azartinių lošimų įstatymo, ir naudotis įgaliojimais taikyti sankcijas, įskaitant administracinių sankcijų (įspėjimo, licencijos sustabdymo arba panaikinimo) ir administracinių baudų skyrimą.

2.3. Belgijos virtualių lažybų teisinė sistema

2.3.1. Azartinių lošimų komisija virtualias lažybas aiškina taip pat kaip įprastas lažybas

- (36) Virtualios lažybos yra nuo 2011 m. Belgijoje siūloma azartinio lošimo forma, jų metu žaidėjai gali lažintis dėl išgalvoto sporto renginio (pvz., fiktyvių žirgų lenktynių) rezultatų, o rezultatus nustato atsitiktinių skaičių generatorius.
- (37) Virtualios lažybos apima automatinių azartinių lošimų ir lažybų savybes. Nors rezultatai yra atsitiktiniai (kaip azartiniuose lošimuose), norint juos prognozuoti taip pat gali prireikti tam tikrų įgūdžių (kaip lažybose).
- (38) Azartinių lošimų įstatyme nėra virtualių lažybų apibrėžties, todėl jame taip pat nenumatyta (speciali) licencija. Azartinių lošimų komisija iš pradžių pateikė tik išaiškinimą, kaip reikėtų kvalifikuoti virtualias lažybas po to, kai 2011 m. jos pradėtos organizuoti Belgijoje, tačiau vėliau Valstybės Taryba jos aiškinimą panaikino ⁽¹⁰⁾, remdamasi tuo, kad Azartinių lošimų komisija tai padarė *ultra vires*.

⁽⁸⁾ F2 licenciją turintys veiklos vykdytojai tam tikromis sąlygomis taip pat gali siūlyti lažybas už IV klasės lošimų įstaigos ribų.

⁽⁹⁾ <https://www.gamingcommission.be/en>.

⁽¹⁰⁾ 2019 m. rugsėjo 19 d. Sprendimas Nr. 245.497.

- (39) Azartinių lošimų komisija virtualių lažybų sąvoką įvertino trijuose pamatiniuose pranešimuose arba memorandumuose (*omkaderingsnota* ir *nota*): 2012 m. sausio 12 d. ⁽¹¹⁾, 2013 m. balandžio 17 d. ⁽¹²⁾ ir 2015 m. liepos 1 d. ⁽¹³⁾. Juose virtualios lažybos buvo laikomos lažybomis dėl (virtualių) renginių ⁽¹⁴⁾. Be to, visi lažyboms taikomi teisiniai ir norminiai įpareigojimai taip pat taikomi virtualioms (sporto) lažyboms (pvz., prievolė registruoti laimėjimus nuo 1 000 EUR, kompiuterinis protokolas ir kt.) ⁽¹⁵⁾. Todėl virtualios lažybos buvo laikomos lažybomis, kurias galėjo organizuoti F1, F2 ir F1+ licencijų turėtojai. Taigi darytina išvada, kad F1 ir F1+ klasės licencijų turėtojams buvo leidžiama organizuoti virtualias lažybas internetu ir lažybų punktuose tik per IV klasės lošimų įstaigas.
- (40) Azartinių lošimų komisijos nuomonė apie virtualias lažybas lažybų punktuose ir internetu.
- Kalbant apie virtualių lažybų organizavimą lažybų punktuose, 2012 m. sausio 12 d. Azartinių lošimų komisija savo pamatiniame pranešime dėl galimybės lažintis dėl virtualių renginių išnagrinėjo, „ar iš dalies pakeistame Azartinių lošimų įstatyme arba jo įgyvendinimo reglamentuose esama teisinių prieštaravimų dėl lažybų dėl virtualių (sporto) renginių organizavimo“. Azartinių lošimų komisija padarė išvadą, kad „lažybų dėl virtualių (sporto) renginių organizavimas / siūlymas atitinka Azartinių lošimų įstatymo nuostatas, jeigu tokios lažybos laikomos lažybomis dėl renginių“. Azartinių lošimų komisija, be kita ko, nurodė, kad „siekiant atidžiai stebėti šiuos pokyčius, dėl kurių šis sektorius gauna papildomo pelno, iš kurio galima kompensuoti investicijas, kurių reikia pagal Azartinių lošimų įstatymą, jo įgyvendinimo potvarkius ir techninius protokolus, <...> kiekvienas F1 [licencijos turėtojas], pageidaujantis organizuoti tokias lažybas, turėtų šiuo tikslu Azartinių lošimų komisijos sekretoriui pateikti išankstinį prašymą suteikti leidimą [*goedkeuring*]“.
 - Dėl internetu organizuojamų virtualių lažybų 2012 m. Azartinių lošimų komisija savo interneto grupės svetainėje paskelbė gaires. Kad galėtų internetu organizuoti virtualias lažybas, F1+ klasės licencijos turėtojas turėjo tik pranešti Azartinių lošimų komisijai.
- (41) 2015 m. liepos 1 d. Azartinių lošimų komisija savo pamatiniame pranešime dėl galimybės organizuoti lažybas dėl virtualių renginių dar kartą patvirtino, kad nėra teisinių priešasčių neleisti organizuoti lažybų dėl virtualių renginių, kurias Azartinių lošimų komisija tebevertina kaip lažybas. 2015 m. rugsėjo 9 d. Azartinių lošimų komisija patvirtino poziciją, kuri buvo išdėstyta 2015 m. liepos 1 d. pamatiniame pranešime. Ji pažymėjo, kad virtualios lažybos buvo naudingos veiklos vykdytojams, ir nusprendė įsteigti pakomitetį, kurio tikslas – toliau analizuoti virtualių lažybų klausimą.
- (42) Dėl internetu organizuojamų virtualių lažybų reguliavimo šis pakomitetas pažymėjo, „visų pirma, kad nė viena iš šalių iš esmės neprieštaravo dėl šiuo metu galiojančio internetu organizuojamų virtualių lažybų reglamentavimo, remiantis interneto grupės gairėmis šiuo klausimu, pagal kurias 2015 m. liepos 1 d. pranešimu šias gaires galima taikyti tiek, kiek taikomas šiuo metu galiojantis lažybų punktuose organizuojamų lažybų reglamentavimas“. Kalbant apie lažybų punktuose organizuojamų virtualių lažybų reglamentavimą, atsižvelgdamas į politikos aspektą, pakomitetas rekomendavo, kad lažybų punktuose organizuojamos virtualios lažybos būtų reglamentuojamos karališkuoju potvarkiu kaip automatinis azartinis lošimas, o nebe kaip lažybos, ir pasiūlė sustabdyti 2015 m. liepos 1 d. pamatinio pranešimo taikymą.

⁽¹¹⁾ *Omkaperingsnota aangaande de mogelijkheid tot het inrichten van weddenschappen op virtuele evenementen*. Belgijos valdžios institucijos laikosi nuomonės, kad labai tikėtina, jog šis pamatinis pranešimas buvo paskelbtas šiame puslapyje: www.gamingcommission.be/opencms/opencms/jhksweb_nl/gamingcommission/besl/wdsch/. Tačiau šio pranešimo nurodytu adresu nėra arba jis nebėra viešai prieinamas.

⁽¹²⁾ *Omkaperingsnota aangaande de mogelijkheid tot het inrichten van weddenschappen op virtuele evenementen*. Belgijos valdžios institucijos laikosi nuomonės, kad labai tikėtina, jog šis pamatinis pranešimas buvo paskelbtas šiame puslapyje: www.gamingcommission.be/opencms/opencms/jhksweb_nl/gamingcommission/besl/wdsch/. Tačiau šio pranešimo nurodytu adresu nėra arba jis nebėra viešai prieinamas.

⁽¹³⁾ *Nota: Weddenschappen op virtuele evenementen*. Belgijos valdžios institucijų teigimu, šis pranešimas buvo paskelbtas šiame puslapyje: www.gamingcommission.be/opencms/opencms/jhksweb_nl/gamingcommission/besl/wdsch/. Tačiau šio pranešimo nurodytu adresu nėra arba jis nebėra viešai prieinamas.

⁽¹⁴⁾ 2012 m. sausio 12 d. pamatinis pranešimas.

⁽¹⁵⁾ 2015 m. liepos 1 d. pamatinis pranešimas.

2.3.2. Pirmosios teisinės sistemos, pagal kurią lažybų punktuose organizuojamos virtualios lažybos reglamentuojamos kaip automatinis azartinis lošimas, priėmimas

- (43) 2018 m. gegužės 4 d. buvo priimtas Karališkasis potvarkis dėl IV klasės lošimų įstaigose organizuojamų azartinių lošimų dėl virtualių sporto renginių ⁽¹⁶⁾ (toliau – 2018 m. karališkasis potvarkis). Jame virtualios lažybos buvo kvalifikuotos kaip „automatiniai azartiniai lošimai“, o teisė organizuoti virtualias lažybas Belgijoje suteikta tik esamiems IV klasės veiklos vykdytojams. Iš tiesų pagal 2018 m. karališkojo potvarkio 2 straipsnį „[a]zartiniai lošimai dėl virtualių sporto renginių yra automatiniai azartiniai lošimai, kai žaidėjo ar kelių žaidėjų statymai keliose vietose gali būti priimami tuo pačiu metu, vykstant virtualiam sporto renginiui, kurio egzistavimą, su juo susijusius rezultatus ir galimybes laimėti nustato nuotolinis serveris“. 3 straipsnyje nustatyta, kad „[a]zartiniai lošimai dėl virtualių sporto renginių yra automatiniai azartiniai lošimai, kuriuos leidžiama organizuoti IV klasės nuolatinėse lošimų įstaigose“. 4 straipsnyje buvo nurodyta, kad IV klasės stacionariuose lošimų įstaigose organizuojamų virtualių sporto renginių automatų skaičius ribojamas iki dviejų. Iš tiesų, atsižvelgiant į Azartinių lošimų įstatymą ⁽¹⁷⁾, 2018 m. karališkuoju potvarkiu buvo įgyvendinamos sąlygos, kuriomis stacionariuose IV klasės lošimų įstaigose gali būti organizuojami ne daugiau kaip du automatiniai azartiniai lošimai, kuriais siūloma „veikla, panaši į lažybų punkto veiklą“, (t. y. virtualių lažybų žadimai) ⁽¹⁸⁾. Vadovaujantis 2018 m. karališkuoju potvarkiu, aiškiai kvalifikuojant azartinius lošimus dėl virtualių sporto renginių kaip IV klasės stacionariuose lošimų įstaigose organizuojamus automatinius azartinius lošimus užtikrinama esminė žaidėjų apsauga. Iš to matyti, kad virtualioms lažyboms organizuoti leidimų nereikėjo. Jei veiklos vykdytojas turi galiojančią F1 arba F2 licenciją ir jam priklauso nuolatinės IV klasės lošimų įstaigos, IV klasės stacionarioje lošimų įstaigoje jis gali organizuoti ne daugiau kaip du virtualių lažybų žaidimus.
- (44) 2018 m. karališkajame potvarkyje (2 straipsnyje) aprašytoms virtualioms lažyboms reikalingi „daugiašaliai“ lošimo automatai, kuriuos naudodami keli žaidėjai gali tuo pačiu metu statyti sumas skirtingose lažybų vietose ir lažintis dėl to paties virtualaus sporto renginio. 2020 m. sausio 30 d. Belgijoje buvo bent penki veiklos vykdytojai, įskaitant „Ladbrokes“, kurie virtualias lažybas organizavo lažybų punktuose.
- (45) 2021 m. gegužės 7 d. Belgijos Valstybės Taryba atgaline data panaikino 2018 m. karališkąjį potvarkį.

2.4. Skundo pateikėjų turimų licencijų klasifikavimas

- (46) „Rocoluc“, EAC ir „The Faculty“ yra susijusios Belgijos bendrovės, kurių kontroliuojantysis savininkas ir buveinė taip pat yra tie patys. Nuo 2005 m. 50 proc. bendrovės „Rocoluc“ akcijų priklauso fiziniam asmeniui, o kita 50 proc. dalis – kitiems asmenims. Pusė (50 proc.) bendrovės EAC akcijų priklauso bendrovei „Rocoluc“, o kita pusė – kitiems asmenims. Bendrovei „The Faculty“ nuo 2020 m. balandžio 15 d. vadovauja tas pats fizinis asmuo (valdantysis direktorius). Be to, tam pačiam fiziniam asmeniui priklauso 99,92 proc. „The Faculty“ akcijų.
- (47) „Rocoluc“ ir EAC yra II klasės įmonės, skundo pateikimo metu turėjusios B licenciją organizuoti lažybas lažybų punktuose ir B+ licenciją, leidžiančią jas organizuoti internetu.

⁽¹⁶⁾ Arrêté royal relatif aux jeux de hasard sur des événements sportifs virtuels dans les établissements de jeux de hasard fixes de classe IV. Paskelbta 2018 m. gegužės 9 d. Belgijos oficialiajame leidinyje.

⁽¹⁷⁾ Azartinių lošimų įstatymo 43/4 straipsnio 2 dalies trečiojo sakinio trečia įtrauka.

⁽¹⁸⁾ Azartinių lošimų įstatymo 43/4 straipsnio 2 dalies trečiojo sakinio trečiojo įtraukoje nurodyta taip: *Les établissements de jeux de hasard de classe IV sont des lieux exclusivement destinés à engager des paris autorisés conformément à la présente loi pour le compte de titulaires de la licence de classe F1.*

L'engagement de paris requiert une licence de classe F2.

Hormis les exceptions prévues au § 5, il est interdit d'engager des paris en dehors d'un établissement de jeux de hasard de classe IV.

<...>

§ 2. Les établissements de jeux de hasard de classe IV sont fixes ou mobiles.

Un établissement de jeux de hasard fixe est un établissement permanent, clairement délimité dans l'espace, dans lequel les paris sont exploités.

Un établissement de jeux de hasard fixe a pour destination exclusive l'engagement de paris à l'exception de:

— *La vente de journaux spécialisés, de magazines de sport et de gadgets;*

— *La vente de boissons non alcoolisées;*

— *L'exploitation de maximum deux jeux de hasard automatiques qui proposent des paris sur des activités similaires à celles engagées dans l'agence de paris. Le Roi fixe les conditions auxquelles ces jeux de hasard peuvent être exploités.*

- (48) 2024 m. birželio 25 d. sprendimu Valstybės Taryba bendrovės „Rocoluc“ licencijas, t. y. licencijas B3892 (lažybų punktuose organizuojamų lažybų) ir B3892+ (internetu organizuojamų lažybų), pripažino neteisėtomis. Bylinėjimasis dėl šių licencijų galiojimo tebevyksta ⁽¹⁹⁾.
- (49) „The Faculty“ yra III klasės įstaiga, turinti C licenciją, pagal kurią ji gali eksploatuoti ne daugiau kaip du lošimo automatus ir ne daugiau kaip du mažos rizikos lošimo automatus III klasės įstaigoje arba įstaigoje, kurioje vartojamas alkoholis.

2.5. Bendrovės „Ladbroke“ turimų licencijų klasifikavimas

- (50) „Ladbroke“ yra IV klasės įmonė, turinti šias licencijas:
- 2011 m. vasario 2 d. Azartinių lošimų komisijos išduotą F1 klasės licenciją Nr. FA116428, pagal kurią leidžiama vykdyti IV klasės lažybų įstaigos veiklą,
 - F2 klasės licenciją, pagal kurią IV klasės stacionarioje arba mobiliuoje lošimų įstaigoje leidžiama priimti statymus F1 klasės licencijos turėtojo vardu. Pagal šią licenciją taip pat suteikiamas leidimas priimti statymus už IV klasės lošimų įstaigos ribų, kaip nurodyta Azartinių lošimų įstatymo 43/4 straipsnio 1, 5 ir 2 dalyse,
 - 2014 m. balandžio 2 d. Azartinių lošimų komisijos suteiktą papildomą F1+ klasės licenciją, pagal kurią leidžiama organizuoti lažybas naudojantis informacinės visuomenės priemonėmis (internetu), (numeris FA +116482).

2.6. Virtualių lažybų *ad hoc* leidimai

- (51) 2014 m. vasario 9 d. bendrovė „Ladbroke“ elektroniniu laišku paprašė Azartinių lošimų komisijos nuomonės dėl savo planų pradėti naudoti naują produktą, t. y. virtualių sporto renginių lažybas (virtualias lažybas organizuojant lažybų punktuose).
- (52) 2014 m. vasario 10 d. atstovavimo įgaliojimų neturintis Azartinių lošimų komisijos pareigūnas atsakė „Ladbroke“ elektroniniu laišku: „Po vidaus konsultacijų galiu teigti, kad Jūsų projektas atitinka Azartinių lošimų komisijos pranešimą dėl lažybų punktuose organizuojamų virtualių lažybų. Todėl informuoju, kad galite pradėti įgyvendinti šį projektą“.
- (53) Gavusi kitą 2015 m. kovo 5 d. bendrovės „Ladbroke“ e. paštu pateiktą užklausą (dėl internetu organizuojamų virtualių lažybų), Azartinių lošimų komisija tą pačią dieną elektroniniu laišku patvirtino, kad „Ladbroke“ gali organizuoti virtualias lažybas internetu.
- (54) 2015 m. rugsėjo 9 d., gavusi sektoriaus atsiliepimus, Azartinių lošimų komisija pateikė naujų išvalgų dėl virtualių lažybų klasifikavimo ir įsteigė pakomitetį, kuris turėjo ištirti, ar reikia imtis teisinių veiksmų dėl virtualių lažybų reguliavimo.
- (55) Be to, 2015 ir 2016 m. „Ladbroke“ ir kiti du IV klasės veiklos vykdytojai („Stanleybet“ ⁽²⁰⁾ ir „Sagevas“ ⁽²¹⁾) Azartinių lošimų komisijai pateikė prašymus leisti organizuoti virtualias lažybas.

⁽¹⁹⁾ Šiuo sprendimu licencijos formaliai nebuvo panaikintos, nes rezoliucinės dalies 4 punkte Valstybės Taryba nusprendė atnaujinti šį klausimą, kad generalinis advokatas (pranc. *Auditeur Général*) galėtų pareikšti savo poziciją dėl Azartinių lošimų komisijos prašymo panaikinti licenciją. Tačiau Azartinių lošimų komisija 2024 m. liepos 16 d. raštu atsiėmė šį prašymą, bet Valstybės Taryba oficialiai nebuvo panaikinusi bendrovės „Rocoluc“ licencijų, nors pirmiau nurodytas sprendimas turi poveikį „Rocoluc“ licencijų negaliojimui.

⁽²⁰⁾ Belgijos bendrovė „Stanleybet Belgium S.A.“ (toliau – bendrovė „Stanleybet“) buvo įsteigta kaip tarptautinis 1958 m. Belfaste (Šiaurės Airija) įsteigtos sporto lažybų bendrovės „Stanley Leisure plc“ filialas. 2005 m. bendrovė „Stanleybet“ pradėjo veiklą Belgijoje siūlydama savo produktus lažybų punktuose ir knygynuose. „Stanleybet“ turi Azartinių lošimų komisijos suteiktą licenciją lažybas organizuoti lažybų punktuose. Belgijos žaidėjai taip pat gali lošti tam tikruose punktuose gyvai organizuojamose lažybose, kurioms vykstant jie gali gyvai lažintis dėl įvairių įvykių. Žr. https://urldefense.com/v3/_https://shops.stanleybet.be/About_us.

⁽²¹⁾ „Sagevas S.A.“ (toliau – bendrovė „Sagevas“) yra Belgijoje įregistruota bendrovė, kurios registracijos numeris BE 832 457 166 ir kuriai suteikta Belgijos Azartinių lošimų komisijos licencija Nr. FA1 16764. Tai IV klasės įmonė, siūlanti sporto lažybas internetu ir Belgijoje vykdanči veikla su prekių ženklu „betFIRST“ (žr. <https://betfirst.dhnet.be/en/support/about-us/>).

- (56) Konkrečiai kalbant, 2015 m. spalio 28 d. „Stanleybet“ paprašė suteikti leidimą organizuoti virtualias lažybas. Azartinių lošimų komisija atsakė, kad, atsižvelgiant į tai, jog neseniai buvo įsteigtas pakomitetas, šį prašymą ji išnagrinės tik tada, kai bus žinomi šio pakomitečio veiklos rezultatai. 2016 m. birželio 17 d. bendrovė „Stanleybet“ pateikė antrą prašymą. Azartinių lošimų komisija iš pradžių atsakė, kad pateikti dokumentai buvo neišsamūs. Tuomet, kadangi buvo pranešta apie kitą mėnesį planuojamą posėdį dėl virtualių varžybų, 2016 m. lapkričio 3 d. ji atsakė, kad svarstoma virtualių lažybų reglamentavimo iniciatyva.
- (57) 2016 m. rugpjūčio 23 d. kita veiklos vykdytoja – bendrovė „Sagevas“ taip pat parašė raštą Azartinių lošimų komisijai. Azartinių lošimų komisija nusprendė, kad jos prašymas buvo neišsamus. Vėliau, 2016 m. lapkričio 3 d. (t. y. tą pačią dieną, kai buvo pateiktas atsakymas bendrovei „Stanleybet“), Azartinių lošimų komisija taip pat atsakė bendrovei „Sagevas“, kad buvo svarstoma virtualių lažybų reguliavimo iniciatyva.
- (58) 2016 m. sausio mėn. ataskaitoje⁽²²⁾ pakomitetas rekomendavo sukurti specialią lažybų punktuose organizuojamoms virtualioms lažyboms skirtą teisinę sistemą ir sustabdyti 2015 m. liepos 1 d. pamatinio pranešimo galiojimą. Jis taip pat rekomendavo nuo 2016 m. balandžio 1 d. sustabdyti bendrovei „Ladbrokes“ suteikto leidimo galiojimą, kad būtų galima numatyti įprastą administracinę praktiką atitinkantį pereinamąjį laikotarpį⁽²³⁾.
- (59) 2016 m. sausio 13 d., atsižvelgdama į pakomitečio rekomendaciją dėl poreikio pritaikyti reguliavimo sistemą, Azartinių lošimų komisija priėmė pirmąjį pereinamojo laikotarpio sprendimą⁽²⁴⁾, kuriuo nuo 2016 m. birželio 1 d. iš esmės sustabdė 2015 m. pamatinio pranešimo galiojimą pagal galiojančių Azartinių lošimų įstatymo taisyklių išaiškinimą, pateiktą bendrovei „Ladbrokes“ (vadinamasis leidimas). Savo sprendime tai padaryti Azartinių lošimų komisija nurodė, kad „šiuo metu galiojantis reglamentavimas pagal 2015 m. liepos 1 d. pranešimą dėl lažybų punktuose organizuojamų virtualių lažybų nesuteikia tinkamo pagrindo tokiems lošimams“.
- (60) 2016 m. birželio 1 d.⁽²⁵⁾ ir 2017 m. sausio 2 d.⁽²⁶⁾ Azartinių lošimų komisija priėmė dar du pereinamojo laikotarpio sprendimus, kuriais, *siekiant teisinio tikrumo*, pamatinio pranešimo ir bendrovei „Ladbrokes“ suteiktos teisės organizuoti virtualias lažybas galiojimo sustabdymas atidėtas iki 2017 m. birželio 30 d.

2.7. Leidimų organizuoti virtualias lažybas galiojimo sustabdymas

- (61) 2017 m. gegužės 31 d. nyderlandų kalba bylas nagrinėjantis Briuselio pirmosios instancijos teismas⁽²⁷⁾ skundo pateikėjų prašymu priėmė laikiną sprendimą prieš Belgijos valstybę. Teismas nusprendė, kad virtualios lažybos *prima facie* turi tiek lažybų, tiek automatinių azartinių lošimų požymių, tačiau virtualios lažybos neapibrėžiamos kaip neabejotinai vienai iš šių dviejų kategorijų priskiriamos lažybos. Kadangi turi būti priimtas sprendimas dėl bylos esmės arba sukurta virtualių lažybų reguliavimo sistema, teismas nurodė Belgijos valstybei sustabdyti bendrovei „Ladbrokes“ suteikto leidimo galiojimą. Belgijos valstybė dėl šio sprendimo pateikė apeliacinį skundą, kuris neturėjo stabdomojo poveikio. Siekdama vykdyti šį sprendimą, Azartinių lošimų komisija nusprendė nebeatidėlioti 2015 m. liepos 1 d. pranešimo galiojimo sustabdymo ir jį sustabdė nuo 2017 m. liepos 1 d.

⁽²²⁾ Avis de la Sous-commission concernant la réglementation souhaitée des “paris virtuels” tant en ligne que hors ligne.

⁽²³⁾ Ataskaitos ištrauka: Le Sous-commission conseille de prévoir une période transitoire raisonnable avant de suspendre la note compte tenu de l'approbation d'exploitation de ces jeux accordée précédemment aux agences de paris. Le terme habituel de 60 jours prévu pour les actes juridiques administratifs semble également approprié comme période de transition minimale dans ce cadre. La Sous-commission recommande donc de suspendre la note du 1er juillet 2015 en ce qui concerne l'exploitation des paris virtuels dans les agences de paris et l'approbation délivrée à Ladbrokes, à compter du 1er avril 2016 jusqu'à ce que les modifications nécessaires aient été apportées aux arrêtés royaux et protocoles techniques correspondants pour les différentes catégories d'établissements de jeux.

⁽²⁴⁾ „Nota: Beslissing van de Kansspelcommissie betreffende “virtuele weddenschappen” (13 januari 2016).

⁽²⁵⁾ Beslissing van de Kansspelcommissie betreffende “virtuele weddenschappen” de dato 1 juni 2016.

⁽²⁶⁾ Ši nuoroda pateikta 2017 m. sausio 2 d. Azartinių lošimų komisijos posėdžio protokole, kuriame nurodyta: *Décision: La décision du 13 janvier 2016 est suspendue jusqu'au 30/06/2017 et aucune nouvelle autorisation d'exploiter ne sera mise à l'agenda: il n'y a pas d'objections.* Ši informacija taip pat pateikta Azartinių lošimų komisijos interneto svetainėje: 2.1.2017: Note paris virtuels - Au cours de la réunion extraordinaire de la Commission des jeux de hasard d.d. 2 janvier 2017 on a décidé de prolonger la note d.d. 13/01/2016 concernant les paris virtuels jusqu'à 30/06/2017.

⁽²⁷⁾ *Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg Brussel, kamer 26, AR 2017/1272/A., 1/Rocoluc 2/ European Amusement Company tegen de Belgische Staat.*

- (62) Todėl joks veiklos vykdytojas, įskaitant „Ladbrokes“, Belgijoje nebegalėjo organizuoti virtualių lažybų.
- (63) Nepaisant šio sustabdymo, „Ladbrokes“ ir toliau siūlė virtualias lažybas savo lažybų punktuose. Todėl keli lošimų organizatoriai pareiškė ieškinį „Ladbrokes“, siekdami užtikrinti, kad ši bendrovė nebenaudotų virtualių lažybų automatų ⁽²⁸⁾.
- (64) 2019 m. rugsėjo 19 d. sprendime Valstybės Taryba nusprendė, kad 2015 m. liepos 1 d. pamatiniu pranešimu Azartinių lošimų komisija, neturėdama įgaliojimų, „leido organizuoti [virtualias lažybas], nors pagal 1999 m. gegužės 7 d. įstatymą tai daryti draudžiama“. Todėl Valstybės Taryba panaikino tris 2012 m. sausio 12 d., 2013 m. balandžio 17 d. ir 2015 m. liepos 1 d. pamatinius pranešimus ir 2017 m. sausio 2 d. pereinamojo laikotarpio sprendimą, kuriuo, pasak Tarybos, buvo pratęstas 2015 m. liepos 1 d. pranešimo galiojimas ir kuriame aiškiai nurodyta, kad į Azartinių lošimų komisijos darbotvarkę negali būti įtraukiamas joks prašymas dėl virtualių lažybų organizavimo.

2.8. Preliminarios sprendimo pradėti procedūrą ir papildomo sprendimo pradėti procedūrą išvados

2.8.1. Preliminarios sprendimo pradėti procedūrą išvados

- (65) Remdamasi skundo pateikėjų, „Ladbrokes“ ir Belgijos valdžios institucijų pateikta informacija, Komisija sprendime pradėti procedūrą įvertino įtarimus dėl galimos pagalbos bendrovei „Ladbrokes“, suteikiant jai išimtinę teisę teikti virtualias lažybų paslaugas Belgijoje.
- (66) Sprendimas pradėti procedūrą buvo grindžiamas Belgijos valdžios institucijų ir trečiųjų šalių pateikta informacija, kurią Komisija turėjo jį priimdama. Komisija laikėsi preliminaros nuomonės, kad ginčijama priemonė gali būti laikoma valstybės pagalba, nes:
- dėl jos bendrovei „Ladbrokes“ iš valstybės išteklių suteikiamas pranašumas – *de facto* išimtinė teisė organizuoti virtualias lažybas Belgijoje nemokant tinkamo atlygio už šią teisę,
 - ji yra atrankinio pobūdžio, nes ginčijama priemonė buvo taikoma tik bendrovei „Ladbrokes“,
 - ji priskirtina Belgijai, nes „Ladbrokes“ suteiktą leidimą ir pamatinį pranešimą, kuriuo remiantis buvo išduotas šis leidimas, priėmė Azartinių lošimų komisija, t. y. viešojo įstaiga,
 - dėl jos gali būti iškraipoma konkurencija ir gali būti daromas poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai, nes nagrinėjama pagalba yra veiklos pagalba, kuria sustiprinama bendrovės „Ladbrokes“ padėtis, palyginti su jos konkurentais, o lošimai yra liberalizuota ir konkurencinga rinka, kurioje, be „Ladbrokes“, veikia dar keli veiklos vykdytojai, tokie kaip Belgijoje veikiančios skundo pateikėjos, o „Ladbrokes“ veikia kelse kitose valstybėse narėse.
- (67) Tuo remdamasi Komisija padarė preliminarą išvadą, kad bendrovė „Ladbrokes“ tam tikru laikotarpiu nuo 2014 m. vasario 10 d. (t. y. kai buvo išsiųstas elektroninis laiškas, kuriame bendrovei „Ladbrokes“ buvo suteiktas leidimas vykdyti veiklą) iki 2018 m. gegužės 4 d. (t. y. priėmus 2018 m. karališkąjį potvarkį, kuriuo reglamentuojamos virtualios lažybos lažybų punktuose ir įstaigos, kurioms leidžiama vykdyti tą veiklą) galėjo turėti *de facto* išimtinę teisę ir nemokėjo jokio specialaus (licencijos) mokesčio už virtualių lažybų organizavimą Belgijoje.

⁽²⁸⁾ 2017 m. rugpjūčio 7 d. Briuselio komerciniam teismui pateikta byla. 2018 m. kovo 28 d. sprendime A/17/03428 Teismas nurodė bendrovei „Ladbrokes“ nuo trečios dienos po pranešimo apie sprendimą nebenaudoti virtualių lažybų automatų, o nevykdant šio sprendimo už kiekvieną uždelstą dieną mokėti periodinę 10 000 EUR baudą.

- (68) Pažymėtina, kad kai kurie sprendime pradėti procedūrą aprašyti faktai nuo to sprendimo priėmimo pasikeitė. Po skundų pateikėjų nacionaliniu lygmeniu pradėtos procedūros, 2021 m. gegužės 7 d. Belgijos Valstybės Taryba atgaline data panaikino 2018 m. karališkąją potvarkį ⁽²⁹⁾. Nustatyta, kad:
- 2018 m. karališkajame potvarkyje nustatytos automatinio azartinių lošimų virtualiuose sporto renginiuose vykdymo sąlygos buvo neišsamios. Todėl, vadovaujantis 2018 m. karališkojo potvarkio 19 ir 20 straipsniuose ⁽³⁰⁾, kuriuose nustatyta pereinamojo laikotarpio tvarka, pagal kurią leidžiama organizuoti lošimus dėl virtualių sporto renginių, nors visos jų veiklos sąlygos dar nebuvo nustatytos, 2018 m. karališkuoju potvarkiu buvo pažeistas Azartinių lošimų įstatymo 43/4 straipsnio 2 dalies 3 pastraipa,
 - joks pakankamas teisinis pagrindas nėra toks, kad Karalius galėtų deleguoti Azartinių lošimų komisijai įgaliojimus priimti protokolą (kaip numatyta 2018 m. karališkojo potvarkio 15 straipsnyje) ⁽³¹⁾, kuriame būtų nustatyti reguliavimo standartai, neatsižvelgiant į tai, ar jie susiję su išsamiais, ar su techniniais klausimais. Kadangi panaikinus tik 15 straipsnį 2018 m. karališkąją potvarkį reiktų peržiūrėti, nes toliau tebegaliojant nereikalaujant užtikrinti visas veiklos sąlygas, kurias karalius laiko esant būtinomis, reikėjo panaikinti visą 2018 m. karališkąją potvarkį.

2.8.2. Preliminarios papildomo sprendimo pradėti procedūrą išvados

- (69) Panaikinus 2018 m. karališkąją potvarkį, skundo pateikėjos ir Belgijos valdžios institucijos pateikė papildomų pastabų ir informacijos, kaip aprašyta 3 ir 4 skyriuose. Remdamasi šia informacija Komisija priėmė papildomą sprendimą pradėti procedūrą.
- (70) Iš pradžių Komisija laikėsi preliminaros nuomonės, kad bendrovė „Ladbrokes“ galėjo naudotis *de facto* išimtinę teise, taigi ir pagalba, ne anksčiau kaip nuo 2014 m. vasario 10 d. ir ne vėliau kaip iki 2018 m. gegužės 4 d. Komisija iš dalies pakeitė šią preliminarą nuomonę, sprendime pradėti procedūrą pratęsusi galimą priemonės taikymo trukmę iki šios dienos.
- (71) Komisija nustatė, kad jai reikės išnagrinėti, ar pereinamojo laikotarpio 2018 m. karališkojo potvarkio 19 ir 20 straipsniuose numatytos priemonės poveikis buvo naudingas visų pirma bendrovei „Ladbrokes“, nes ji buvo vienintelė veiklos vykdytoja, kuriai buvo leista toliau naudoti virtualių lažybų terminalus, kuriuos naudojo prieš priimančią 2018 m. karališkąją potvarkį, nereikalaujant, kad šie lošimai atitiktų Azartinių lošimų komisijos pagal 2018 m. karališkojo potvarkio 15 straipsnį priimsimą protokolą (papildomo sprendimo pradėti procedūrą 39 konstatuojamoji dalis).
- (72) Todėl Komisija iš dalies pakeitė preliminarą išvadą, kad bendrovė „Ladbrokes“ galėjo turėti *de facto* išimtinę teisę organizuoti virtualias lažybas Belgijoje ne anksčiau kaip nuo 2014 m. vasario 10 d. (papildomo sprendimo pradėti procedūrą 49 konstatuojamoji dalis).

⁽²⁹⁾ Belgijos Valstybės Taryba, 2021 m. gegužės 7 d. sprendimas Nr. 250.535.

⁽³⁰⁾ 2018 m. karališkojo potvarkio 19 straipsnyje nustatyta: *Dans un délai de deux mois à compter de l'entrée en vigueur du présent arrêté, le titulaire de licence de classe F2 communique à la Commission des jeux de hasard le nombre d'appareils automatiques de jeux de hasard sur des événements sportifs virtuels qu'il exploite.*

2018 m. Karaliaus potvarkio 20 straipsnyje nustatyta: *Après l'adoption, par la Commission des jeux de hasard, du protocole visé à l'article 15, alinéa 2, le titulaire de licence de classe F2 dispose d'un délai de trois mois pour se conformer audit protocole.*

Belgijos Valstybės Tarybos teigimu, šiomis dviem nuostatomis buvo siekiama leisti F2 klasės licencijos turėtojui virtualiems sporto renginiams vėl naudoti lošimo automatų, kuriuos jie jau naudojo, kai tik įsigalios 2018 m. karališkasis potvarkis, ir iš jų tik reikalauti, kad jų lošimo automatai atitiktų protokolą (pagal 15 straipsnį), kurį Azartinių lošimų komisija turi priimti praėjus trimis mėnesiams nuo potvarkio priėmimo.

⁽³¹⁾ 2018 m. Karaliaus potvarkio 15 straipsnyje nustatyta: *Les protocoles de contrôle technique des jeux de hasard automatiques destinés à l'exploitation des établissements de jeux de hasard de classe IV et les protocoles en matière de règles de surveillance et de contrôle des jeux de hasard dans les établissements de jeux de hasard de classe IV, et les sites où des paris sont acceptés au sens de l'article 43/4, § 5, de la loi du 7 mai 1999 sur les jeux de hasard, les paris, les établissements de jeux de hasard et la protection des joueurs, en particulier moyennant un système informatique approprié, s'appliquent aux jeux de hasard sur des événements sportifs virtuels.*

La Commission des jeux de hasard émet un protocole concernant les spécifications techniques nécessaires pour les jeux de hasard sur des événements sportifs virtuels.

Le protocole contient les informations suivantes: <...>.

- (73) Pažymėtina, kad tiek sprendime pradėti procedūrą (60 konstatuojamoji dalis), tiek papildomame sprendime pradėti procedūrą (42 konstatuojamoji dalis) Komisija nustatė, kad Belgijos valdžios institucijos nenurodė jokių motyvų, kuriais būtų buvę galima pagrįsti ginčijamos priemonės suderinamumą su vidaus rinka. Komisija taip pat nenustatė jokių požymių, kad šią priemonę, jei ji būtų buvusi valstybės pagalba, būtų galima laikyti suderinama su vidaus rinka.

3. TREČIŲJŲ ŠALIŲ PASTABOS DĖL SPRENDIMO PRADĖTI PROCEDŪRĄ IR PAPILDOMO SPRENDIMO PRADĖTI PROCEDŪRĄ

3.1. Skundo pateikėjų pastabos

- (74) 2020 m. lapkričio 18 d. skundo pateikėjos „Rocoluc“ ir EAC pateikė savo pastabas dėl sprendimo pradėti procedūrą, o jų susijusi bendrovė „The Faculty“ pateikė skundą 2024 m. vasario 23 d. Toliau pateikiama visų trijų skundų santrauka, taip pat tolesnės papildomos pastabos ir informacija, pateikta atliekant tyrimą.

3.1.1. Pastabos dėl bendrovės „Ladbrokes“ išimtinių teisių

- (75) 2020 m. lapkričio 18 d. pateiktose pastabose skundo pateikėjos „Rocoluc“ ir EAC teigė, kad tiek bendrovė „Ladbrokes“, tiek Belgijos valstybė ėmėsi veiksmų, siekdamas išsaugoti neteisėtą „Ladbrokes“ teisę organizuoti virtualias lažybas ir atgrasyti bendroves „Rocoluc“ ir EAC nuo veiksmų dėl šios neteisėtos padėties.
- (76) „Rocoluc“ ir EAC tvirtina, kad 2018 m. karališkuoju potvarkiu IV klasės veiklos vykdytojams nebuvo suteiktas leidimas teisėtai siūlyti virtualias lažybas Belgijoje. Todėl negalima laikyti, kad 2018 m. karališkuoju potvarkiu ši neteisėta valstybės pagalba buvo nutraukta. „Rocoluc“ ir EAC taip pat pateikė papildomos informacijos apie neteisėtos valstybės pagalbos sumą, kurią Komisija turėtų nurodyti Belgijos valdžios institucijoms susigrąžinti iš bendrovės „Ladbrokes“.
- (77) Vis dėlto 2024 m. vasario 23 d. skunde bendrovė „The Faculty“ nurodė, kad, priešingai nei nurodyta bendrovių „Rocoluc“ ir EAC skunde, jo skundas buvo pateiktas konkrečiai dėl pagalbos, susijusios su bendrovės „Ladbrokes“ lažybų punktuose organizuojamais virtualių lažybų žaidimais. Be to, „The Faculty“ pažymi, kad ji, kaip III klasės lošimų įstaigos veiklos vykdytoja, negali vykdyti veiklos internetu, todėl „Ladbrokes“ interneto svetainėje (-ėse) siūlomi virtualių lažybų žaidimai neigiamo poveikio jai neturėjo.
- (78) Skundo pateikėjų teigimu, bendrovei „Ladbrokes“ dviem Azartinių lošimų komisijos darbuotojo elektroniniais laiškais buvo suteiktas teisiškai nepagrįstas *ad hoc* leidimas (2014 m. vasario 10 d. laišku dėl bendrovės „Ladbrokes“ lažybų punktuose organizuojamų virtualių lažybų ir 2015 m. kovo 5 d. laišku dėl internetu organizuojamų virtualių lažybų bendrovės „Ladbrokes“ interneto svetainėje).
- (79) Skundo pateikėjų nuomone, įtariama nagrinėjama pagalba susijusi su valstybės ištekiais, nes *ad hoc* leidimas bendrovei „Ladbrokes“ buvo suteiktas nemokamai. Taigi Belgijos valdžios institucijos atsisakė teisės į didelę valstybės pajamų dalį ir bendrovei „Ladbrokes“ suteikė ekonominį pranašumą. Dėl įtariamos pagalbos priskiriamumo skundo pateikėjos pabrėžia, kad Azartinių lošimų komisija yra Federalinėje viešojoje teisingumo tarnyboje įsteigta administracinė valdžios institucija, todėl už ją atsako teisingumo ministras.
- (80) Skundo pateikėjos teigia, kad išimtinė teisė ir atitinkama įtariama valstybės pagalba, susijusi su virtualiais lažybų punktuose organizuojamais lažybų lošimais, buvo suteikta 2014 m. vasario 10 d., nes Azartinių lošimų komisijos neteisėti pamatiniai pranešimai buvo specialiai parengti taip, kad bendrovei „Ladbrokes“ būtų suteiktas išimtinis leidimas organizuoti virtualias lažybas. Todėl pagrindinė Azartinių lošimų komisijos klaida buvo ne atsisakymas panaikinti bendrovei „Ladbrokes“ suteiktą *ad hoc* leidimą 2016 m. sausio mėn., o pradinis tokio leidimo suteikimas 2014 m. vasario mėn.
- (81) Be to, dėl pagalbos teikimo pabaigos datos skundo pateikėjos pabrėžia, kad, 2021 m. gegužės 7 d. Valstybės Tarybos sprendimu panaikinus 2018 m. karališkąjį potvarkį, 2018 m. karališkasis potvarkis turi būti laikomas neegzistuojančiu ir negali būti laikomas teisės aktu, pagal kurį Belgijoje buvo leidžiama organizuoti virtualias lažybas. Tai taip pat reiškia, kad 2018 m. gegužės 4 d., t. y. data, kai buvo priimtas panaikintasis 2018 m. Karališkasis potvarkis, nebėra svarbi vertinant įtariamos valstybės pagalbos, suteiktos įmonei „Ladbrokes“, trukmę.

- (82) Šiomis aplinkybėmis skundo pateikėjos tvirtina, kad Valstybės Tarybos sprendimu buvo patvirtinta, jog bendrovė „Ladbrokes“ iš tikrųjų bent iki 2021 m. gegužės 7 d. naudojosi atrankiosios pagalbos priemone virtualioms lažyboms lažybų punktuose organizuoti. Skundo pateikėjos laikosi nuomonės, kad Valstybės Tarybos sprendimu buvo patvirtinta, jog vienintelis 2018 m. karališkojo potvarkio 19 straipsnyje nustatytos pereinamojo laikotarpio priemonės tikslas buvo leisti F2 licencijos turėtojui, t. y. bendrovei „Ladbrokes“, vėl naudoti virtualių lažybų terminalus, kuriuos ji naudojo prieš priimant 2018 m. karališkąjį potvarkį, ir nereikalauti, kad šie lošimai atitiktų protokolą, kurį Azartinių lošimų komisija turėjo priimti pagal 2018 m. karališkojo potvarkio 15 straipsnį.
- (83) Taigi, išskyrus bendrovę „Ladbrokes“, kuriai buvo taikoma minėta pereinamojo laikotarpio priemonė, 2018 m. karališkajame potvarkyje buvo nurodyta, kad virtualių lažybų negalima siūlyti, jeigu nepriimtas atitinkamas protokolai. Todėl, skundo pateikėjų nuomone, 2018 m. karališkuoju potvarkiu buvo tiesiog įformintas bendrovės „Ladbrokes“ *de facto* monopolis. Tačiau skundo pateikėjos informuoja, kad Belgijos Valstybės Taryba dėl tokios pozicijos nebūtų pritarusi. Taryba laikėsi nuomonės, kad pereinamojo laikotarpio priemonė, pagal kurią bendrovei „Ladbrokes“ leidžiama siūlyti virtualių lažybų žaidimus prieš priimant teisės aktą, kuriuo turėjo būti nustatytos būtinos virtualių lažybų sąlygos (be kita ko, ir kur jos gali būti siūlomos), prieš galutinai teisiškai sureguliuojant virtualias lažybas, neatitiktų Azartinių lošimų įstatymo.
- (84) Bendrovė „The Faculty“ taip pat tvirtino, kad keli lošimų organizatoriai sėkmingai pareiškė ieškinius Belgijos valstybei ir (arba) bendrovei „Ladbrokes“. Ji nurodė 2018 m. kovo 28 d. sprendimą, kuriame Briuselio komercinis teismas priėmė Belgijos profesionaliai barų savininkų federacijai (*La Fédération des cafés de Belgique ASBL*) palankų sprendimą ir įpareigojo bendrovę „Ladbrokes“ nutraukti virtualių lažybų organizavimo lažybų punktuose veiklą. „The Faculty“ teigimu, vėliau šį sprendimą 2019 m. rugpjūčio 9 d. sprendimu patvirtino Apeliacinis teismas.

3.1.2. Pastabos dėl galiojančios Belgijos virtualių lažybų teisinės sistemos

- (85) Pirma, kalbant apie galiojančią teisinę sistemą, bendrovės „Rocoluc“ ir EAC pabrėžia, kad virtualios lažybos yra „mišrus“ azartinis lošimas, apimantis tiek lažybų, tiek automatinių azartinių lošimų elementus. Šiuo tikslu jos cituoja Belgijos valdžios institucijų teiginį, kad „pagal galiojančią Azartinių lošimų įstatymo teisinę sistemą [ši mišrų produktą] nelengva klasifikuoti“.
- (86) Bendrovės pakartoja, kad, kaip įtariama, „Ladbrokes“ suteikta išimtinė teisė pagal Belgijos teisę buvo akivaizdžiai neteisėta, nes buvo pagrįsta klaidingu virtualių lažybų kvalifikavimu.
- (87) Antra, Belgijos valdžios institucijų abejonės dėl Azartinių lošimų komisijos priimtų pamatinių pranešimų teisinės galios (sprendimo pradėti procedūrą 49 konstatuojamoji dalis) yra ypač tinkamos. Visų pirma skundo pateikėjos pažymi, kad vykstant procesui nacionaliniuose teismuose Belgijos valdžios institucijos nedviprasmiškai patvirtino, kad bendrovei „Ladbrokes“ suteiktas leidimas organizuoti virtualias lažybas Belgijoje buvo ne „tradicinė“ azartinių lošimų licencija, o *ad hoc* leidimas ir kad virtualios lažybos yra veikla, kuri „nėra reglamentuojama pagal Azartinių lošimų įstatymą“. Jų nuomone, šiuo teiginiu aiškiai paneigiami argumentai, kad „Ladbrokes“ suteiktas leidimas siūlyti virtualias lažybas buvo pagrįstas nacionaline bazine lažybų sistema ir buvo jos dalis. Be to, jos pabrėžia, kad Belgijos valdžios institucijų išreikštos abejonės negali būti suderinamos su aplinkybe, kad Azartinių lošimų komisija laikinai sustabdė bendrovės „Ladbrokes“ licencijos galiojimą nes po 2017 m. liepos 1 d. „Ladbrokes“ ir toliau organizavo virtualias lažybas. Skundo pateikėjos taip pat tvirtina, kad 2019 m. rugsėjo 19 d. sprendime Valstybės Taryba nusprendė, kad virtualių lažybų nebūtų galima organizuoti pagal Azartinių lošimų įstatymą, todėl panaikino pamatinius pranešimus.
- (88) Trečia, jos pažymi, kad klausimai dėl sprendimo pradėti procedūrą 5–7 išnašose ir 49 konstatuojamojoje dalyje nurodytų pamatinių pranešimų viešumo jau buvo išspręsti Belgijos Valstybės Taryboje išnagrinėjus šių pagrindų pranešimų panaikinimo procedūrą. Šioje byloje bendrovė „Rocoluc“ būtų parodžiusi, kad pirminiai 2012 m. sausio 12 d. ir 2013 m. balandžio 17 d. pamatiniai pranešimai nebuvo paviešinti, o „Rocoluc“ buvo pateikti tik 2017 m. balandžio 14 d., vykstant teismo procesui prieš Belgijos valstybę. Buvo teigiama, kad Azartinių lošimų komisija abejonų dėl šių išvadų neturėjo. Todėl Valstybės Taryba nusprendė, kad bendrovė „Rocoluc“ gali išplėsti savo ieškinį ir įtraukti šiuos pamatinius pranešimus.

- (89) Ketvirta, skundo pateikėjos tvirtino, kad nepaisant to, jog 2018 m. karališkasis potvarkis buvo priimtas siekiant išspręsti virtualių lažybų neteisėtumo problemą, Azartinių lošimų komisija vis tiek nepriėmė 2018 m. karališkojo potvarkio 15 straipsnyje numatyto protokolo, kuriame turėjo būti nustatyti „būtinai techniniai reikalavimai dėl azartinių lošimų dėl virtualių sporto renginių“.

3.1.3. Pastabos dėl nacionalinių teismo procesų, susijusių su virtualiomis lažybomis

- (90) Šiomis aplinkybėmis bendrovės „Rocoluc“ ir EAC tvirtina, kad, priešingai, nei, atrodo, teigia Komisija (sprendimo pradėti procedūrą 21 konstatuojamoji dalis), nacionalinis teismo procesas dėl pamatinių pranešimų teisėtumo nebuvo susijęs su faktiniu pamatinių pranešimų ir *ad hoc* leidimo vykdyti virtualias lažybas galiojimo sustabdymu 2017 m. liepos 1 d. Jos taip pat informavo apie 2016 m. gruodžio 14 d. bendrovės „Stanleybet“ pateiktą ieškinį Belgijos valstybei dėl žalos atlyginimo, po kurio Teisingumo Teismas nurodė Belgijos valstybei atlyginti „Stanleybet“ patirtą žalą.
- (91) Skundo pateikėjos taip pat informavo Komisijos tarnybas, kad 2017 m. kovo 28 d. „Rocoluc“ ir EAC taip pat pateikė Belgijos valdžios institucijoms ieškinį dėl žalos atlyginimo. Dėl susikaupusių Briuselio apeliaciniame teisme nagrinėjamų bylų skaičiaus ši byla tebebūtų nagrinėjama.
- (92) Be to, skundo pateikėjos paaiškina, kad bendrovės „Ladbrokes“ apeliacinis skundas dėl 2018 m. vasario 15 d. nutarties nutraukti bylą tebenagrinėjamas Briuselio apeliaciniame teisme. Vis dėlto Briuselio apeliacinis teismas priėmė sprendimą dėl bendrovės „Ladbrokes“ apeliacinio skundo dėl 2018 m. kovo 28 d. Briuselio komercinių bylų teismo priimto sprendimo. 2019 m. rugpjūčio 9 d. sprendimu apeliacinis teismas atmetė „Ladbrokes“ apeliacinį skundą ir patvirtino anksčiau dėl bendrovės „Ladbrokes“ priimtą nutartį, pagal kurią ši bendrovė buvo įpareigota nutraukti virtuali lažybų organizavimo veikla. Tačiau bendrovės „Rocoluc“ ir EAC buvo informuotos, kad *Fédération des Cafés de Belgique ASBL* ⁽³²⁾ (toliau – FedCaf) ir Belgijos valdžios institucijos būtų sudariusios susitarimą, pagal kurį pastaroji įsipareigojo nesiimti tolesnių veiksmų dėl bendrovės „Ladbrokes“.
- (93) Galiausiai „Rocoluc“ pakartoja savo poziciją, kad 2018 m. karališkuoju potvarkiu neatsižvelgiama į virtualių lažybų mišrų pobūdį ir kad 2018 m. karališkojo potvarkio 19 straipsnyje numatyta nuostata dėl pereinamojo laikotarpio neteisėtai naudinga bendrovei „Ladbrokes“, kuri laiku nenutraukė neteisėto virtualių lažybų organizavimo, ir užtikrina, kad „Ladbrokes“ galėtų toliau naudotis savo *ad hoc* leidimu.

3.1.4. Pastabos dėl įtariamos valstybės pagalbos bendrovei „Ladbrokes“ teikimo trukmės

- (94) Bendrovės „Rocoluc“ ir EAC laikosi nuomonės, kad išimtinė teisė ir atitinkama įtariama valstybės pagalba bendrovei „Ladbrokes“ buvo suteikta 2014 m. vasario 10 d. Bendrovės primena, kad pamatiniais pranešimais, kuriuos jos laiko neteisėtais, nuo pat pradžių buvo siekiama suteikti leidimą „Ladbrokes“ Belgijoje vykdyti tik virtualias lažybas. 2012 ir 2013 m. pamatiniai pranešimai, tikėtina, buvo priimti „Ladbrokes“ prašymu ir viešai nepaskelbti. Kiti lošimų organizatoriai apie šią neteisėtą virtualių lažybų sistemą buvo informuoti tik 2015 m. rugsėjo mėn., paskelbus apie specialaus pakomitečio įsteigimą.
- (95) Skundo pateikėjų nuomone, po to, kai kiti lošimų organizatoriai buvo informuoti apie galimybes organizuoti virtualias lažybas, Azartinių lošimų komisija atsisakė kitiems veiklos vykdytojams suteikti leidimus organizuoti virtualias lažybas. Visų pirma, skundo pateikėjų teigimu, į 2015 m. spalio 28 d. pateiktą bendrovės „Stanleybet“ prašymą suteikti leidimą nebuvo atsakyta, o 2014 m. vasario 10 d. ir 2015 m. kovo 5 d. bendrovė „Ladbrokes“ greičiau nei per dieną gavo patvirtinimą, kad virtualias lažybas gali organizuoti tiek lažybų punktuose, tiek internetu. Jos tvirtina, kad tokio nevienodo vertinimo negalima objektyviai pateisinti.
- (96) Atsakydamos į Komisijos išvadą, kad išimtinė teisė nustojo galioti ne vėliau kaip 2018 m. gegužės 4 d. arba ne anksčiau kaip 2017 m. liepos 1 d. (sprendimo pradėti procedūrą 55 konstatuojamoji dalis), bendrovės „Rocoluc“ ir EAC laikosi nuomonės, kad 2018 m. gegužės 4 d. (t. y. 2018 m. karališkojo potvarkio priėmimo dieną) bendrovei „Ladbrokes“ nebuvo taikomas lengvatinis režimas, todėl negali būti laikoma, kad nuo tos dienos bendrovė „Ladbrokes“ nebegalėjo naudotis neteisėtai suteikta valstybės pagalba.

⁽³²⁾ „FedCaf Belgium“ yra ne pelno organizacija, įsteigta 2011 m. birželio 1 d. „FedCaf Belgium“ gina Belgijos kavinių savininkų interesus. Žr. <http://www.fedcaf.be>.

- (97) Be to, skundo pateikėjos pakartoja, kad Azartinių lošimų komisija nepriėmė 2018 m. karališkojo potvarkio 15 straipsnyje numatyto protokolo, kuriame turėjo būti nustatyti „būtinai techniniai reikalavimai dėl azartinių lošimų dėl virtualių sporto renginių“, o tai reiškia, kad bet kokia iki tol vykdyta virtualių lažybų veikla turėjo būti laikoma neteisėta. Kadangi nebuvo bendrų, aiškių ir skaidrių kriterijų, Belgijos valdžios institucijos neišvengiamai galėjo savo nuožiūra suteikti leidimus Belgijoje organizuoti virtualias lažybas ir jas kontroliuoti. Todėl, net jei šiuo metu „Ladbrokes“ nebėra vienintelis subjektas, organizuojantis virtualias lažybas Belgijoje, vis tiek būtų laikoma, kad Belgijos valstybė, toleruodama vieno (ar kelių) veiklos vykdytojų siūlomas virtualių lažybų paslaugas, tokiam (-iems) veiklos vykdytojui (-ams) teikė atrankinę valstybės pagalbą.

3.1.5. Pastabos dėl pagalbos dydžio

- (98) Bendrovės „Rocoluc“ ir EAC laikosi nuomonės, kad Komisija galėtų tiksliai nustatyti bendrovei „Ladbrokes“ suteiktos pagalbos sumą, todėl ragina Komisiją savarankiškai nustatyti tokios pagalbos sumą ir palūkanas, kurias turi susigrąžinti Belgijos valdžios institucijos.
- (99) Skundo pateikėjos pateikia lentelę su pagalbos sumomis, kurias, kaip įtariama, gavo bendrovė „Ladbrokes“ ir kurios apskaičiuotos pagal 2017 m. bendrąsias pajamas iš lošimų „Ladbrokes“ lažybų punktuose. Skundo pateikėjos tvirtina, kad, siekiant palyginti, galima paminėti atlygį, kurį nacionalinė loterija sumokėjo už išimtinę teisę organizuoti loterijos žaidimus.

3.1.6. Pastabos dėl 2018 m. karališkojo potvarkio panaikinimo atgaline data 2021 m.

- (100) Priėmus sprendimą pradėti procedūrą, 2021 m. gegužės 26 d. Komisija iš skundo pateikėjų gavo daugiau pastabų, kuruose Komisija buvo informuota, kad 2021 m. gegužės 7 d. 2018 m. karališkasis potvarkis buvo panaikintas atgaline data (tai reiškia, kad jis turėtų būti laikomas neegzistuojančiu) ir negali būti laikoma, kad juo buvo nutraukta, kaip įtariama, bendrovei „Ladbrokes“ teikta pagalba.
- (101) Dėl įtariamąs pagalbos trukmės skundo pateikėjos laikosi nuomonės, kad paskelbus 2021 m. gegužės 7 d. Valstybės Tarybos sprendimą būtų laikoma, kad 2018 m. karališkasis potvarkis Belgijos teisėje neegzistuoja, todėl negali būti laikoma, kad juo buvo suteiktas leidimas organizuoti virtualias lažybas Belgijoje. Tai taip pat reiškia, kad 2018 m. gegužės 4 d., t. y. data, kai buvo priimtas panaikintasis 2018 m. Karališkasis potvarkis, nebėra svarbi vertinant įtariamąs valstybės pagalbos, suteiktos įmonei „Ladbrokes“, trukmę.
- (102) Be to, skundo pateikėjos tvirtina, kad minėtame Valstybės Tarybos sprendime buvo patvirtinta, jog bendrovė „Ladbrokes“ iš tikrųjų bent iki 2021 m. gegužės 7 d. naudojosi atrankiosios pagalbos priemone virtualioms lažyboms lažybų punktuose organizuoti. Jų nuomone, Belgijos valdžios institucijos vis tiek toleravo „Ladbrokes“ organizuojamas virtualias lažybas, nors pagal Belgijos teisę ši veikla yra neteisėta.
- (103) Skundo pateikėjos laikosi nuomonės, kad 2021 m. gegužės 7 d. Valstybės Tarybos sprendimu buvo patvirtinta, jog vienintelis 2018 m. karališkojo potvarkio 19 straipsnyje nustatytos pereinamojo laikotarpio priemonės tikslas buvo leisti „F2 licencijos turėtojui“⁽³³⁾, t. y. bendrovei „Ladbrokes“, vėl naudoti virtualių lažybų terminalus, kuriuos ji naudojo prieš priimant 2018 m. karališkąjį potvarkį, ir nereikalauti, kad šie lošimai atitiktų protokolą, kurį Azartinių lošimų komisija turėjo priimti pagal 2018 m. karališkojo potvarkio 15 straipsnį.

3.1.7. Skundo pateikėjų argumentai dėl sprendimo pradėti procedūrą pratęsimo

- (104) 2023 m. vasario 23 d. susitikime su Komisijos tarnybomis skundo pateikėjos EAC ir „Rocoluc“ pakartojo prašymą priimti taisomąjį sprendimą pradėti procedūrą, kuriuo būtų pratęsta įtariamąs pagalbos trukmė. Visų pirma jos tvirtino, kad 2018 m. karališkojo potvarkio panaikinimas atgaline data buvo esminis pakeitimas. Todėl reikėtų atitinkamai pratęsti tiriamąjį laikotarpį: i) iki 2021 m. gegužės 7 d., kalbant apie lažybų punktuose organizuojamas virtualias lažybas, nes po šios datos nė vienam veiklos vykdytojui neleidžiama virtualių lažybų organizuoti ir faktiškai vykdyti lažybų punktuose, ir ii) neribotam laikui, kalbant apie virtualias lažybas internetu, nes, nors šiuo metu ši veikla yra uždrausta, bendrovė „Ladbrokes“ ir toliau siūlo virtualias lažybas internetu.

⁽³³⁾ Skundo pateikėjos laikosi nuomonės, kad taikant ypatingą priemonę bendrovė „Ladbrokes“ buvo vienintelė naudoti pagal šią pereinamojo laikotarpio priemonę gavėja.

- (105) Skundo pateikėjų teigimu, turėtų būti laikoma, kad 2018 m. karališkojo potvarkio, kuriuo reglamentuojamos tik lažybų punktuose organizuojamos virtualios lažybos, panaikinimas turi tokias pačias pasekmes internetu organizuojamoms virtualioms lažyboms. Tačiau, nepaisant to, kad 2018 m. karališkasis potvarkis buvo panaikintas, „Ladbrokes“ vis tiek siūlė virtualias lažybas internetu.
- (106) 2024 m. vasario 23 d. Komisijai informacijos pateikė III klasės C licenciją turinti bendrovė „The Faculty“. Ši informacija buvo susijusi su ta pačia ginčijama priemone, tačiau tik kalbant apie įtariamą pagalbą, susijusią su bendrovės „Ladbrokes“ lažybų punktuose siūlomais virtualių lažybų žaidimais. Iš tiesų, bendrovė „The Faculty“ tvirtino, kad ji, kaip III klasės lošimų įstaigos veiklos vykdytoja, negali vykdyti veiklos internetu, todėl „Ladbrokes“ interneto svetainėje (-ėse) siūlomi virtualių lažybų žaidimai neigiamo poveikio jai neturėjo.

3.1.8. Pastabas dėl papildomo sprendimo pradėti procedūrą

- (107) Kaip preliminarį pastabą „Rocoluc“ ir EAC nurodo reikšmingą klaidą Komisijos papildomo sprendimo pradėti procedūrą 8 ir 24 konstatuojamosiose dalyse, kuriose klaidingai nurodyta, kad skundo pateikėjos ir Komisija buvo surengę posėdį 2023 m. vasario 23 d., o ne 2023 m. vasario 16 d.
- (108) Antra, kiek tai susiję su virtualių lažybų apibrėžtimi, bendrovės „Rocoluc“ ir EAC nurodo savo 2019 m. kovo 1 d. skundą, kuriame paaiškino, kad virtualios lažybos yra „mišrus“ produktas, kuris vyksta realių lažybų ir automatinio azartinių lošimų sąsajoje. Nors Belgijos valdžios institucijos buvo aiškiai patvirtinusios, kad virtualios lažybos iš tiesų yra hibridinis produktas, jos iš tikrųjų visada neigė virtualių lažybų hibridinį pobūdį.
- (109) Skundo pateikėjų teigimu, Azartinių lošimų komisijos pamatiniuose pranešimuose virtualios lažybos buvo neteisingai prilygintos realioms lažyboms, o 2018 m. karališkajame potvarkyje jos buvo (per)kvalifikuotos kaip automatinis azartinis lošimas.
- (110) Trečia, bendrovės „Rocoluc“ ir EAC pakartoja savo pastabas dėl neteisėtos valstybės pagalbos, suteiktos bendrovei „Ladbrokes“, trukmės vertinimo, nurodydamos informaciją, kurią jos pateikė 2020 m. lapkričio 18 d.
- (111) Šiomis aplinkybėmis „Rocoluc“ ir EAC pabrėžė, kad tariamą „neaiškumą“ dėl virtualioms lažyboms taikomos teisinės sistemos skatina pati Belgijos valstybė (žr. 58–60 konstatuojamąsias dalis).
- (112) Dėl virtualių lažybų internetu „Rocoluc“ ir EAC primena, kad pagal Azartinių lošimų įstatymo 43/8 straipsnį vadinamosios papildomos A+, B+ arba F1+ licencijos internetiniams azartiniam lošimams gali būti išduodamos tik tuomet, kai organizuojami tokio paties pobūdžio lošimai, siūlomi ir realiomis sąlygomis. Bendrovės tvirtina, kad, atsižvelgdama į šią nuostatą, Belgijos valstybė anksčiau buvo nusprendusi, kad bendrovei „Ladbrokes“ suteiktas *ad hoc* leidimas internetu organizuoti virtualias lažybas buvo susijęs su jai suteiktu leidimu organizuoti virtualias lažybas lažybų punktuose. Taigi, kadangi „Ladbrokes“ būtų buvęs vienintelis veiklos vykdytojas, gavęs Belgijos valdžios institucijų *ad hoc* leidimą organizuoti virtualias lažybas savo lažybų punktuose, ši bendrovė taip pat būtų vienintelis veiklos vykdytojas, galintis internetu organizuoti virtualias lažybas, ir vienintelis veiklos vykdytojas, kuriam 2015 m. kovo 5 d. elektroniniu laišku buvo suteiktas neteisėtas *ad hoc* leidimas organizuoti virtualias lažybas internetu. Logiška, kad pagal 2018 m. karališkąjį potvarkį šis lengvatinis režimas būtų buvęs taikomas ir toliau. Nepaisant to, kad vėliau 2018 m. karališkasis potvarkis buvo panaikintas, bendrovė „Ladbrokes“ tęsėsiūlo virtualias lažybas internetu. Todėl galima laikyti, kad „Ladbrokes“ vis tiek gautų neteisėtą valstybės pagalbą virtualioms lažyboms organizuoti internetu.

3.2. Bendrovės „Ladbrokes“ pastabos

- (113) 2020 m. gruodžio 18 d. pateiktame dokumente bendrovė „Ladbrokes“ pateikė pastabų dėl sprendimo pradėti procedūrą. 2024 m. lapkričio 22 d., 2024 m. gruodžio 9 d. ir 2025 m. sausio 21 d. bendrovė pateikė papildomų pastabų.

3.2.1. Pastabos dėl skundo pateikėjų, neturinčių suinteresuotųjų šalių statuso

- (114) „Ladbrokes“ nurodo, kad Valstybės Taryba 2024 m. birželio 25 d. sprendimu ⁽³⁴⁾ bendrovės „Rocoluc“ licencijas, t. y. licencijas B3892 (lažybų punktuose organizuojamų lažybų) ir B3892+ (internetu organizuojamų lažybų), pripažino neteisėtomis. Bendrovės nuomone, Valstybės Taryba minėtas licencijas galėjo panaikinti tik atgaline data.
- (115) Todėl „Ladbrokes“ teigimu, bendrovė „Rocoluc“ šioje byloje nebebuvo suinteresuotoji šalis, nes pagal Belgijos teisę ji nevykdo ir negali vykdyti veiklos azartinių lošimų sektoriuje. Todėl „Rocoluc“ negalėjo būti laikoma nei lošimų sektoriuje veikiančia skundo pateikėja, nei bent jau teisėta „Ladbrokes“ konkurente. Taigi ji nebūtų suinteresuotoji šalis, kaip tai suprantama pagal Tarybos reglamento (ES) 2015/1589 ⁽³⁵⁾ 24 straipsnio 2 dalį.

3.2.2. Pastabos dėl bendrovės „Ladbrokes“ turimų licencijų

- (116) Bendrovė „Ladbrokes“ pabrėžia, kad ji turėjo ir tebeturi visas reikiamas Azartinių lošimų komisijos išduotas licencijas, t. y. F1, F1+ ir kelias F2 klasės licencijas, pagal kurias ji gali priimti statymus ir organizuoti bei siūlyti lažybas Belgijoje tiek internetu, tiek lažybų punktuose. Be to, „Ladbrokes“ praneša, kad tuo metu Belgijoje buvo trisdešimt penki F1 licencijos turėtojai.

3.2.3. Pastabos dėl Belgijos virtualių lažybų teisinės sistemos

- (117) Kalbant apie virtualias lažybas internetu, bendrovės „Ladbrokes“ nuomone, F1+ klasės licencijos turėtojas turėjo tik pranešti Azartinių lošimų komisijai. „Ladbrokes“ teigia, kad taip galima paaiškinti, kodėl 2014 m. vasario mėn. atstovavimo įgaliojimų neturėjęs Azartinių lošimų komisijos darbuotojas trumpu elektroniniu laišku patvirtino, kad „Ladbrokes“ lažybas dėl virtualių renginių galėjo pradėti organizuoti lošimo punktuose, ir paprašė pateikti daugiau informacijos apie šią veiklą.
- (118) „Ladbrokes“ taip pat nurodo, kad dėl tos pačios priežasties 2015 m. kovo 5 d. Azartinių lošimų komisijos darbuotojas, neturėjęs atstovavimo įgaliojimų, trumpu elektroniniu laišku patvirtino, kad „Ladbrokes“ gali siūlyti virtualias lažybas internetu savo interneto svetainėje.
- (119) „Ladbrokes“ teigia, kad Azartinių lošimų komisija neturi įgaliojimų keisti galiojantį reglamentavimą karališkuoju potvarkiu, nes tokius potvarkius gali siūlyti ir pasirašyti tik kompetentingas ministras.
- (120) „Ladbrokes“ paaiškino, kad 2016 m. birželio 1 d. Azartinių lošimų komisija pakeitė savo poziciją. Azartinių lošimų komisija i) patvirtino, kad F1 klasės licencijų turėtojai gali teikti naujas paraiškas dėl virtualių lažybų organizavimo, laikydamiesi ankstesniame 2015 m. liepos 1 d. pranešime nustatytų sąlygų; ii) nusprendė sustabdyti 2015 m. liepos 1 d. pamatinio pranešimo ir suteiktų patvirtinimų galiojimą nuo 2018 m. karališkojo potvarkio įsigaliojimo ir iii) kol laikydamą, kad šis įsigaliojimas įvyko 2017 m. sausio 1 d., nusprendė atidėti minėto pranešimo sustabdymo datą iki 2017 m. sausio 1 d.
- (121) 2017 m. sausio 2 d. Azartinių lošimų komisija vėl atidėjo 2015 m. liepos 1 d. pranešimo sustabdymo įsigaliojimą, šį kartą iki 2017 m. birželio 30 d.
- (122) Azartinių lošimų komisija taip pat nusprendė, kad „į darbotvarkę nebus įtraukiami jokie nauji leidimai organizuoti lažybas“. „Ladbrokes“ praneša, kad 2018 m. liepos 27 d. sprendimu Azartinių lošimų komisija sustabdė „Ladbrokes“ licencijos FA116428 ir licencijos FA+ 116428 galiojimą vienai dienai, t. y. 2018 m. rugsėjo 3 d.
- (123) „Ladbrokes“ taip pat tvirtina, kad klausimas dėl virtualių lažybų, kaip „lažybų“, organizavimo teisėtumo lieka neišspręstas. Bendrovės nuomone, argumentas, kad tai iš tiesų būtų „lažinimasis“, kurio organizavimui taikomos F1, F2 ir F1+ licencijos, ir toliau būtų pranašesnis visais atžvilgiais. Tačiau šis klausimas vis tiek būtų nagrinėjamas nacionaliniame teisme, kuris dar nėra priėmęs sprendimo šiuo klausimu.

⁽³⁴⁾ Sprendimas Nr. 260.246.

⁽³⁵⁾ 2015 m. liepos 13 d. Tarybos reglamentas (ES) 2015/1589, nustatantis išsamias Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 108 straipsnio taikymo taisykles, (OL L 248, 2015 9 24, p. 9, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2015/1589/oj>).

3.2.4. *Pastabos dėl to, kad nėra „leidimo“, kuriame būtų nurodytos galiojančios licencijos, reikalingos virtualioms lažyboms organizuoti*

- (124) Pirmiausia „Ladbrokes“ nurodo sprendimą pradėti procedūrą, kuriame Komisija teigia, kad „Ladbrokes“ pradėjo naudotis *de facto* išimtinę teisę: „ne anksčiau kaip 2014 m. vasario 10 d., kai Belgijos azartinių lošimų komisija (<...>) elektroniniu laišku suteikė bendrovei „Ladbrokes“ teisę organizuoti virtualias lažybas lažybų punktuose (sprendimo pradėti procedūrą 53 konstatuojamoji dalis) <...>“.
- (125) „Ladbrokes“ teigimu, šis sakinytis yra faktiškai neteisingas dviem aspektais. Pirma, Azartinių lošimų komisija nebūtų suteikusi bendrovei „Ladbrokes“ jokių teisių. Ji tik patvirtino, kad „Ladbrokes“ pagal jau turimas licencijas galėjo siūlyti virtualias lažybas. Antra, 2014 m. vasario 10 d. Azartinių lošimų komisijos elektroniniame laiške nekalbama apie išimtinumą. Nors „Ladbrokes“, kaip F1, F1+ ir F2 licencijų turėtoja, turėjo galimybę siūlyti virtualias lažybas, tas pats pasakytina ir apie kitus tokių galiojančių licencijų turėtojus. Tai, kad joks kitas F1 licencijos turėtojas nepaprašė Azartinių lošimų komisijos suteikti leidimą organizuoti virtualias lažybas, nėra susijęs su išimtinėmis bendrovės „Ladbrokes“ teisėmis.
- (126) Be to, bendrovė „Ladbrokes“ pažymi, kad Azartinių lošimų komisija turi teisę išduoti tik tam tikrų klasių licencijas vykdyti azartinius lošimus / lažybas pagal Azartinių lošimų įstatymą. Azartinių lošimų komisijai pagal Azartinių lošimų įstatymą neleidžiama priimti privalomų visuotinai taikomų gairių. „Ladbrokes“ paaiškino, kad ji paprašė Azartinių lošimų komisijos pateikti gairių dėl planuojamos naujos veiklos, t. y. lažybų dėl virtualių renginių, jau 2011 m., nes tokia yra geroji reguliuojamo sektoriaus praktika.
- (127) Kadangi virtualios lažybos buvo laikomos lažybomis ir buvo nuspręsta, kad visi lažyboms taikomi teisiniai ir norminiai įpareigojimai turi būti taikomi ir virtualioms lažyboms, nereikėjo suteikti jokios specialios licencijos ar leidimo dėl jų organizavimo. Virtualių lažybų organizavimas jau buvo apibrėžtas pagal F1, F2 ir F1+ licencijas. Todėl Azartinių lošimų komisija bendrovei „Ladbrokes“ virtualių lažybų licencijos nesuteikė.
- (128) Azartinių lošimų komisijos 2014 m. vasario 10 d. ir 2015 m. kovo 5 d. išsiųstuose elektroniniuose laiškuose buvo patvirtinta, kad „Ladbrokes“ galėjo vykdyti veiklą, nes turėjo atitinkamas licencijas. Bet kuriuo atveju šie laišškai, kuriuos išsiuntė atstovavimo įgaliojimų neturintis Azartinių lošimų komisijos darbuotojas, negali būti laikomi oficialiu leidimu, nes tai nėra numatyta Azartinių lošimų įstatyme ir jie neturi jokio kito teisinio pagrindo. Daugiausia būtų galima laikyti, kad šie laišškai buvo paprastas Azartinių lošimų komisijos pripažinimas, kad numatytai veiklai taikoma bendrovės „Ladbrokes“ jau turima F1 licencija ir todėl yra teisėta.

3.2.5. *Pastabos dėl ketinimo suteikti išimtinę teisę bendrovei „Ladbrokes“ nebuvimo*

- (129) Bendrovė „Ladbrokes“ teigia, kad minėtais patvirtinamaisiais elektroniniais laiškais Azartinių lošimų komisija neketino suteikti „Ladbrokes“ jokių išimtinių teisių. Bendrovės nuomone, toks išimtinumas neatitiktų Belgijos valdžios institucijų vykdomos „nukreipimo“ politikos tikslų. Išskyrus „Loterie Nationale“ (visiškai Belgijos valstybės valdomą bendrovę), Belgijos valdžios institucijos siektų patenkinti klientų poreikius, užtikrindamos, kad šalyje veiktų daug reguliuojamų veiklos vykdytojų, kurie konkuruotų dėl paklausos. Be to, bendrovė „Ladbrokes“ nurodo Azartinių lošimų komisijos 2012 m. sausio 12 d., 2013 m. balandžio 17 d. ir 2015 m. liepos 1 d. pamatinius pranešimus, kuriais patvirtinta kiekvieno F1 licencijos turėtojo teisė organizuoti lažybas dėl virtualių renginių. Visi šie veiklos vykdytojai galėjo pradėti organizuoti virtualias lažybas, tačiau tuo metu nė vienas to nepadarė, tikriausiai dėl reikalingų investicijų dydžio ir verslo rizikos.
- (130) Be to, nuo 2016 m. sausio 13 d. (sprendimo sustabdyti 2015 m. liepos 1 d. pamatinio pranešimo galiojimą priėmimo dienos) bendrovės „Ladbrokes“ leidimo galiojimas buvo sustabdytas. Todėl „Ladbrokes“ turėjo faktiškai nustoti siūlyti virtualias lažybas nuo 2016 m. birželio 1 d., o vėliau ši data buvo pakeista į 2017 m. birželio 30 d. Atsižvelgdama į tai, „Ladbrokes“ tvirtina, kad ji turėjo vykdyti veiklą žinodama, kad bet kuriuo metu ją reikė nutraukti. Todėl buvo visiškai aišku, kad „Ladbrokes“ nebuvo suteikta jokių išimtinių teisių.

- (131) „Ladbrokes“ nurodė, kad 2015 ir 2016 m. dvi konkurentės, t. y. bendrovės „Stanleybet“ ir „Sagevas“, nusprendė paprašyti tokio paties „leidimo“, t. y. paskelbė, kad siūlys virtualias lažybas. „Ladbrokes“ teigimu, Azartinių lošimų komisija nusprendė, kad „Stanleybet“ prašymas buvo neišsamus. Kalbant apie „Sagevas“, bendrovė viešai paskelbė, kad organizuos virtualias lažybas be jokio Azartinių lošimų komisijos leidimo, žinodama, kad jokia kontrolė nebus vykdoma. Bendrovės „Ladbrokes“ nuomone, Azartinių lošimų komisija aiškiai pranešė apie šį pareiškimą savo 2017 m. sausio 2 d. pranešime, tačiau nenurodė, kad nebus imtasi jokių vykdymo užtikrinimo veiksmų. Vien tai, kad šie prašymai buvo pateikti, rodo, jog visi F1 klasės licencijų turėtojai visiškai suprato, kad virtualias lažybas galėjo organizuoti visi F1 klasės licencijų turėtoja ir kad nė vienas veiklos vykdytojas nemanė, jog „Ladbrokes“ buvo suteiktos išimtinės teisės.
- (132) Be to, bendrovės „Entain“ patronuojamoji Belgijos bendrovė „Tiercé Ladbrokes SA“ (kaip ir „Ladbrokes“), tuo pačiu metu kaip „Ladbrokes“ taip pat pradėjo siūlyti virtualias lažybas jos valdomose lažybų vietose. Bendrovei „Tiercé Ladbrokes“ nebuvo suteiktas joks Azartinių lošimų komisijos leidimas. „Tiercé Ladbrokes“ yra kitas juridinis asmuo ir, atsižvelgiant į formalumą, būdingą šiam konkrečiam sektoriui taikomam reglamentavimui („leidimas“ arba licencija, visada suteikiami konkrečiam juridiniam asmeniui), taip pat matyti, kad bendrovei „Ladbrokes“ nebuvo suteikta jokių išimtinių teisių.
- (133) „Ladbrokes“ taip pat paaiškina, kad, priešingai nei nurodyta Komisijos preliminariose išvadose (sprendimo pradėti procedūrą 54 konstatuojamoji dalis), Azartinių lošimų komisija tik 2017 m. sausio mėn. atšaukė savo politiką ir nusprendė nebesuteikti jokių naujų leidimų, nes vyriausybė rengė karališkąją potvarkį, kuriuo turėjo būti nustatytos virtualių lažybų sąlygos.
- (134) „Ladbrokes“ tvirtina, kad teisiniu požiūriu Azartinių lošimų komisijos sprendimas nebesuteikti leidimų virtualioms lažyboms neturėjo jokių teisinių pasekmių. Konkrečiai, leidimai, kuriuos Azartinių lošimų komisija sustabdė, Azartinių lošimų komisijos buvo numatyti tik kaip aiškinamoji gairė, tačiau neturėjo privalomosios galios, nes bet kuriuo atveju Azartinių lošimų komisija negali priimti visuotinai taikomų privalomų ir vykdytinų taisyklių.
- (135) Todėl, nepaisant šio politikos pakeitimo, F1 klasės licencijų turėtojai pagal tokių licencijų taikymo sritį būtų galėję siūlyti savo klientams virtualias lažybas. Jie būtų galėję apsiginti nuo galimų teisinių veiksmų, argumentuodami, kad turėjo teisę siūlyti lažybas dėl virtualių renginių, kaip iki 2016 m. buvo manė ir pati Azartinių lošimų komisija, vien naudodamiesi turima licencija ir vadovaudamiesi Azartinių lošimų įstatymo 4 straipsniu. Būtent tai nuo 2017 m. liepos 1 d. ir darė bendrovė „Ladbrokes“. Ji organizavo virtualias lažybas vien tik pagal F licencijas. 2016–2017 m. bendrovė „Sagevas“ taip pat organizavo virtualias lažybas neturėdama Azartinių lošimų komisijos leidimo. „Ladbrokes“ nežino tikslios priežasties, dėl kurios taip buvo daroma.
- (136) Šiuo atveju tai, kad konkurentai virtualių lažybų veiklos nepradėjo po 2017 m. sausio mėn., taip pat yra susiję su šiomis aplinkybėmis:
- Azartinių lošimų komisijos sprendimu nenagrinėti jokių naujų prašymų išduoti leidimą, kol bus priimtas 2018 m. karališkasis potvarkis (kuris, kaip visi tikėjosi, turėjo būti priimtas netrukus, o galiausiai pasirodė, kad šis lūkestis buvo nepagrįstas), ir
 - šių dviejų veiklos vykdytojų sprendimo neprieštarauti šiam politikos pakeitimui arba vykdyti tik pagal jų licencijas leidžiamą veiklą.

3.2.6. Konkurencijos virtualių lažybų rinkoje įrodymai

- (137) Bendrovė „Ladbrokes“ tvirtina, kad ji iš tikrųjų susidūrė su konkurencija. Ji pateikė informacijos, surinktos iš rašytinių pareiškimų ir atlikus paieškas internete, susijusias su virtualiomis lažybų paslaugomis.
- a) Virtualios lažybos internetu
- (138) Bendrovė „Ladbrokes“ tvirtina, kad internetinė veikla labai konkuruoja su „Ladbrokes“ lažybų punktuose organizuojama veikla, kaip pripažino Komisija savo sprendime dėl Danijos azartinių lošimų mokesčių įstatyme nustatytų internetinių lošimų mokesčių ⁽³⁶⁾, kuriame Komisija padarė išvadą, kad „kad internetinius ir realius lošimo namus reikėtų laikyti teisiškai ir faktiškai panašiais. Kadangi lošimas internete ir realiose lošimo vietose kelia vienodą riziką, priemonė, apie kurią pranešta, yra skirta tiek internetiniams, tiek realiems lošimams“.

⁽³⁶⁾ 2011 m. rugsėjo 20 d. Komisijos sprendimas 2012/140/ES dėl priemonės Nr. C 35/10 (ex N 302/10), kurią planuoja įgyvendinti Danija nustatydamą internetinių lošimų mokesčius Danijos azartinių lošimų mokesčių įstatyme (OL L 68, 2012 3 7, p. 3, ELI: [http://data.europa.eu/eli/dec/2012/140\(1\)/oj](http://data.europa.eu/eli/dec/2012/140(1)/oj)).

- (139) Bendrovė „Ladbrokes“ pateikia faktinių įrodymų, kad egzistuoja keli veiklos vykdytojai, siūlantys virtualias lažybas internetu. Visų pirma, pateikiamos kelių Belgijos lažybų organizatorių valdomų interneto svetainių ekrano kopijos. Tokias lažybas 2014 m. gruodžio mėn. siūlė veiklos vykdytojus „BetFirst.be“, rengęs įvairių rūšių virtualias lažybas dėl sporto ir kitų renginių. Tarp kitų įrodymų pateiktos kelių kitų veiklos vykdytojų internetu organizuotų virtualių renginių lažybų ekrano kopijos:
- svetainėje „Circus“⁽³⁷⁾ buvo siūlomi „virtualūs sporto renginiai“, aiškiai nurodant, kad virtualios lažybos, kaip „sporto lažybos“, buvo aiškus „lažybų gyvai“ atitikmuo.
 - Svetainėje „Golden Vegas“⁽³⁸⁾ buvo siūlomos virtualios lažybos.
 - Svetainėje „Bingoal“⁽³⁹⁾! nyderlandų kalba taip pat buvo siūlomos lažybos dėl „virtualaus futbolo“, „virtualių žirgų lenktynių“, „virtualaus teniso“ ir „virtualių šunų lenktynių“.
 - Svetainėje „36win“⁽⁴⁰⁾ buvo siūlomos „virtualios“ lažybos.

b) Lažybų punktuose organizuojamos virtualios lažybos

140. Bendrovė „Ladbrokes“ pateikia kelių virtualių sporto lažybų bilietų, kurie buvo nupirkti už skirtingas sumas ir už kuriuos 2019 m. balandžio, rugsėjo ir spalio mėn. kito veiklos vykdytojo „Stanleybet“ fiziniuose punktuose gautos skirtingos sumos, kopijas. Iš šių kopijų matyti, kad bilietus Belgijoje išdavė „Stanleybet“, jie turi skirtingus serijos numerius ir visi jie buvo skirti (lažyboms) dėl virtualių sporto renginių.
- (141) Bendrovė „Ladbrokes“ taip pat pateikė įvairių bendrovės „Stanleybet“ punktų ekranų nuotraukas. Iš jų matyti, kad lažybos 2019 m. balandžio mėn. vyko viename iš „Stanleybet“ punktų Belgijoje. Iš jų taip pat aiškiai matyti, kad buvo lažinamasi dėl virtualių sporto renginių.

3.2.7. Papildomi argumentai dėl *de facto* išimtinumo, susiję su įtariamos pagalbos trukme

- (142) Be to, „Ladbrokes“ tvirtina, kad, darant prielaidą, jog „Ladbrokes“ buvo suteikta išimtinė teisė (*quod non*), laikotarpis, per kurį „Ladbrokes“ galėjo naudotis šia teise, buvo trumpesnis, nei teigė Komisija, nes „Ladbrokes“ savo veikloje patyrė įvairių teisinių iššūkių. Taip buvo todėl, kad Azartinių lošimų komisija tik 2017 m. sausio 2 d. nusprendė sustabdyti konkurentų prašymų išduoti leidimą nagrinėjimą.
- (143) Kadangi pačiai bendrovei „Ladbrokes“ suteikto „leidimo“ galiojimas taip pat buvo sustabdytas 2017 m. liepos 1 d., po šios datos Belgijos valdžios institucijos bendrovei „Ladbrokes“ taip pat negalėjo suteikti „išimties“. Aplinkybė, kad Belgijos valstybė nepradėjo teismo proceso prieš bendrovę „Ladbrokes“ po 2017 m. liepos 1 d., siekdama kad jos veikla būtų sustabdyta, nereiškia, kad buvo suteikta rinkos vertę turinti „išimtis“.
- (144) „Ladbrokes“ praneša, kad 2018 m. kovo 30 d. ji nustojo siūlyti virtualias lažybas, vykdydama Briuselio komercinių bylų teismo nurodymą, kurio paprašė *Fédération des cafés de Belgique* ir apie kurį buvo pranešta.
- (145) Galiausiai „Ladbrokes“ taip pat tvirtina, kad nebuvo pagrindo pratęsti įtariamų pagalbos priemonių taikymo laikotarpį (žr. sprendimo pradėti procedūrą 38–40 konstatuojamąsias dalis).

⁽³⁷⁾ www.circus.be.

⁽³⁸⁾ www.goldenvegas.be.

⁽³⁹⁾ www.bingoal.be.

⁽⁴⁰⁾ www.36win.be.

3.2.8. Papildomi argumentai dėl de facto išimtinumo, susiję su įtariamąsios pagalbos suma

- (146) Net darant prielaidą, kad bendrovei „Ladbrokes“ buvo suteiktas išimtinumas (*quod non*), dėl to gautas pelnas būtų buvęs gerokai mažesnis, nei Komisija nurodė sprendime pradėti procedūrą (26 išnaša). Bendrovė „Ladbrokes“ pateikia toliau nurodytus 2017 m. sausio–birželio mėn. laikotarpiu lažybų punktuose ir internetu organizuotų virtualių lažybų bendrojo pelno duomenis.

- a) Bendrovės „Ladbrokes SA“ 2017 m. sausio–birželio mėn. laikotarpiu lažybų punktuose organizuotų virtualių lažybų veiklos bendrojo pelno duomenys:

LADBROKES	SAUSIS– BIRŽELIS 2017	SAUSIS	VASARIS	KOVAS	BALANDIS	GEGUŽĖ	BIRŽELIS
BLP	10 391 808	1 771 459	1 664 138	1 820 429	1 358 982	1 733 687	2 043 114
Mokestis	– 1 558 771	– 265 719	– 249 621	– 273 064	– 203 847	– 260 053	– 306 467
Pajamų dalis	– 556 384	– 91 688	– 86 095	– 94 288	– 70 394	– 89 536	– 124 383
Komisiniai	– 1 141 556	– 172 630	– 162 831	– 171 484	– 207 163	– 233 776	– 193 672
Bendrasis pelnas	7 135 096	1 241 423	1 165 591	1 281 592	877 578	1 150 321	1 418 592

- b) 2017 m. sausio–birželio mėn. svetainėje „Ladbrokes.be“ internetu organizuotų virtualių lažybų bendrojo pelno duomenys:

	SAUSIS– BIRŽELIS 2017	SAUSIS	VASARIS	KOVAS	BALANDIS	GEGUŽĖ	BIRŽELIS
BLP	182 539	33 875	21 435	18 199	38 204	35 075	35 750
Mokestis	– 20 079	– 3 726	– 2 358	– 2 002	– 4 202	– 3 858	– 3 932
Komisiniai	– 11 044	– 2 049	– 1 297	– 1 101	– 2 311	– 2 122	– 2 163
Bendrasis pelnas	151 416	28 099	17 781	15 096	31 691	29 095	29 654

- (147) „Ladbrokes“ tvirtina, kad šie faktiniai skaičiai yra gerokai mažesni nei sprendimo pradėti procedūrą 26 išnašoje nurodyta 34 600 000 EUR suma. Bendrovės nuomone, net darant prielaidą, kad „Ladbrokes“ buvo suteikta i) išimtinė teisė, ii) kurią būtų galima kompensuoti (abi šios aplinkybės nebuvo įrodytos), teisiniu ir faktiniu požiūriu būtų neteisinga daryti prielaidą, kad tokios išimtinės teisės rinkos vertė būtų buvusi didesnė už gautą pelną. Priešingu atveju toks motyvavimas reikštų, kad veiklos vykdytojus buvo pasirengęs vykdyti (labai) nuostolingą veiklą.
- (148) Persikirstymo normos taikymas „Loterie Nationale“ yra nepagrįstas, nes „Loterie Nationale“ yra viešoji įstaiga, kurios tikslas – dalytis visą savo pelną su Belgijos valstybe.

4. BELGIJOS VALDŽIOS INSTITUCIJŲ PASTABOS

- (149) Belgijos valdžios institucijos pateikė pastabų dėl teisės aktų, kuriais reglamentuojamos virtualios lažybos Belgijoje, ir dėl valstybės pagalbos nebuvimo. Savo pastabose Belgijos valdžios institucijos tvirtino, kad bendrovei „Ladbrokes“ nebuvo suteikta valstybės pagalba virtualioms lažyboms organizuoti, nes nebuvo nei teisinio pagrindo, pagal kurį būtų reikėję specialios virtualių lažybų licencijos, nei Azartinių lošimų komisija būtų išdavusi ar būtų buvusi įgaliota išduoti teisiškai privalomą leidimą.

4.1. Pastabos dėl Belgijos azartinių lošimų teisinės sistemos

- (150) Belgijos valdžios institucijos aiškina, kad būtent Azartinių lošimų įstatyme apibrėžiamos azartinių lošimų veiklos licencijų rūšys. Taisyklės toliau plėtojamos įvairiuose karališkuosiuose potvarkiuose. Azartinių lošimų komisija šias taisykles įgyvendina pagal savo kompetenciją. Azartinių lošimų komisija gali kontroliuoti, kaip laikomasi teisės aktų, ir, pavyzdžiui, nuspręsti pradėti sankcijų procedūrą prieš licencijos turėtoją, tačiau tik pagal teisės aktus ir jų įgyvendinimo potvarkius. Azartinių lošimų komisija negali kurti naujų licencijų ar nustatyti naujų sąlygų licencijai gauti ⁽⁴¹⁾. Tačiau ji galėtų teikti konsultacijas suinteresuotiesiems subjektams teisės aktų aiškinimo klausimais.
- (151) Dėl lažybų vietos licencijos Belgijos valdžios institucijos patikslina, kad IV klasės lošimų įstaiga turi turėti tiek F1, tiek F2 licenciją.
- (152) Belgijos valdžios institucijų teigimu, tarp lažybų vietos ir lažybų organizatoriaus gali egzistuoti vertikali integracija, o tai reiškia, kad viena įmonė ar įmonių grupė gali turėti tiek F1, tiek F2 licencijas. Tačiau F2 licencijos turėtojas taip pat gali būti visiškai nesusijęs su F1 lažybų organizatoriumi, kurio lažybų produktais jis prekiauja. Be tinkamų lažybų vietų (t. y. IV klasės lošimų įstaigų), spaudos pardavimo vietos taip pat gali gauti F2 licencijas ir pardavinėti tam tikrus lažybų produktus (nors ir pagal skirtingas taisykles).
- (153) Be to, Belgijos valdžios institucijos teigia, kad Belgijos azartinių lošimų įstatyme nėra sąvokos „lošimai“ apibrėžties. Lošimų formuluoatę galima vertinti kaip dalyvavimą azartiniuose lošimuose. Tačiau šiame įstatyme pateikiama azartinių lošimų apibrėžtis, pagal kurią azartiniai lošimai yra bet koks žaidimas, kurio metu lošiama dėl tam tikros sumos, neatsižvelgiant į jo pobūdį, ir kurio metu bent vienas žaidėjas arba lošimo organizatorius praranda tą sumą arba laimi kokią nors sumą, taigi lošimui gali turėti įtakos atsitiktinumas, lošimo laimėtojas ar lošiamos sumos dydis, net ir kaip antraeiliai veiksniai.
- (154) Be to, Belgijos valdžios institucijos paaiškina, kad lažybos apibrėžiamos kaip azartinis lošimas, kai kiekvienas žaidėjas dalyvauja statant tam tikrą sumą, o laimėjimas arba pralaimėjimas įvyksta ne dėl žaidėjų veiksmų, o dėl neapibrėžto įvykio, kuris įvyksta be žaidėjų įsikišimo, rezultato.
- (155) Belgijos valdžios institucijos teigia, kad nėra vienos bendros (automatinės) lošimų rinkos. Reikėtų atskirti skirtingas įstaigų klases. Pirma, sąvoka „automatiniai azartiniai lošimai“ vartojama kalbant apie automatais žaidžiamus azartinius lošimus, kurie visų pirma vyksta I klasės ir II klasės lošimo įstaigose (atitinkamai kazino ir lošimų salonuose), taip pat, kiek mažesniu mastu, kitose vietose, t. y. III klasės ir IV klasės įstaigose (atitinkamai baruose ir lažybų vietose). I klasės įstaigose siūlomi automatiniai lošimų produktai (pvz., lošimų automatai) skiriasi nuo tų, kurie siūlomi II klasės įstaigose (pvz., automatiniai kauliukų žaidimai), ir jiems taikomos skirtingos taisyklės. Šis skirtumas yra dar didesnis lyginant I ar II klasės įmonių ir III ar IV klasės įmonėse naudojamus automatus.
- (156) Galiausiai, atsižvelgiant į didelius moralinius, religinius ir kultūrinius skirtumus tarp skirtingų valstybių narių ir į tai, kad lošimų sektoriuje trūksta suderinimo Europos lygmeniu, kiekviena valstybė narė gali laisvai nustatyti savo lošimų politiką ir apribojimus, kurie, jos nuomone, yra būtini siekiant apsaugoti jos viešąjį interesą. Vienintelis Sąjungos teisėje nustatytas reikalavimas būtų toks, kad tokie apribojimai i) būtų proporcingi, t. y. tinkami atitinkamos valstybės narės nurodytam (-iems) tikslui (-ams) pasiekti, ir neviršytų to, kas būtina šiems tikslams pasiekti, ir ii) būtų taikomi nediskriminuojant. Apribojimai paprastai atitinka proporcingumo kriterijų, jei jie taikomi vykdant nuoseklią ir sistemingą lošimų politiką.

⁽⁴¹⁾ Pagal Azartinių lošimų įstatymo 6 ir 7 straipsnius tik Karalius Ministrų Tarybos potvarkiu turi teisę nustatyti azartinių lošimų licencijų rūšis ir su jomis susijusius reikalavimus.

4.2. Pastabos dėl išimtinių teisių, suteiktų bendrovei „Ladbrokes“, nebuvimo

- (157) Belgijos valdžios institucijų teigimu, Azartinių lošimų komisijos skelbiamos bendrosios pastabos nėra privalomos. Jomis siekiama stebėti Belgijos virtualių lažybų rinkos raidą. Šis požiūris buvo įtvirtintas 2013 m. balandžio 17 d. antrajame pamatiniame pranešime, kuriame pripažinta, kad virtualių lažybų žaidimą galima organizuoti pagal Azartinių lošimų įstatymą ir nurodyta kad: „siekiant atidžiai stebėti šią raidą – <...>, pageidautina, kad kiekvienas F1 [licencijos turėtojas], norintis organizuoti tokias lažybas, Azartinių lošimų komisijai pateiktų išankstinį prašymą išduoti leidimą“.
- (158) Suteikdama vadinamąjį „leidimą“ Azartinių lošimų komisija bendrovei „Ladbrokes“ įsipareigojo jos virtualių lažybų produkto nelaikyti neatitinkančiu Azartinių lošimų įstatymo ir nesiekti, kad įgyvendinant šį įstatymą būtų uždraustos virtualios lažybos. Nagrinėjami leidimai, kuriuos Azartinių lošimų komisija suteikė bendrovei „Ladbrokes“, turi būti laikomi „Ladbrokes“ Azartinių lošimų komisijai pagal galiojančius įstatymus pateikto produkto patvirtinimu. Belgijos valdžios institucijos taip pat teigia, kad pats „leidimas“ nebuvo būtinas. Jos atkreipia dėmesį į tai, kad tokie leidimai tiesiog nėra numatyti atitinkamoje teisinėje sistemoje.
- (159) Belgijos valdžios institucijos atkreipė dėmesį į neoficialų „leidimo“ pobūdį, t. y. paprastą sekretoriato darbuotojo, neturinčio įgaliojimų atstovauti Azartinių lošimų komisijai, elektroninį laišką. Iš to matyti, kad toks „leidimas“ bet kuriuo atveju negali būti laikomas oficialiu reikalavimu ar oficialiu Azartinių lošimų komisijos sprendimu.
- (160) Kadangi tokiu „leidimu“ „Ladbrokes“ nesuteikiama jokia teisė, o tik pranešama, kad virtualios lažybos, kurias ketina siūlyti „Ladbrokes“, yra azartinis lošimas, kurį pagal Belgijos teisės aktus Belgijos rinkoje gali siūlyti bet kuris F1 licencijos turėtojas, „Ladbrokes“ nebuvo suteiktas joks pranašumas. Tuo metu, kai bendrovė „Ladbrokes“ Azartinių lošimų komisijai išsiuntė prašymą suteikti „leidimą“, tą patį galėjo padaryti bet kuris kitas veiklos vykdytojas, ir jis būtų gavęs tokį patį neoficialų išaiškinimą.
- (161) Belgijos valdžios institucijos taip pat pateikia informaciją apie Azartinių lošimų komisijos nuomonę dėl kitų dviejų IV klasės veiklos vykdytojų prašymų. Kalbant apie 2015 m. spalio 28 d. bendrovės „Stanleybet“ prašymą, Azartinių lošimų komisija informavo „Stanleybet“ apie naujai įsteigtą pakomitetą ir kad prašymą ji nagrinės tik tada, kai bus žinomi šio pakomitečio veiklos rezultatai. Kitas 2016 m. birželio 17 d. pateiktas „Stanleybet“ prašymas iš pradžių buvo atmestas dėl neišsamių dokumentų, o vėliau – dėl vykstančių diskusijų dėl reglamentavimo iniciatyvos, susijusios su virtualiomis lažybomis. Kalbant apie kitą 2016 m. rugpjūčio 23 d. bendrovės „Sagevas“ pateiktą prašymą, Azartinių lošimų komisija jo nenagrinėjo dėl tų pačių priežasčių, kaip ir „Stanleybet“ prašymo, iš pradžių dėl neišsamių dokumentų, o vėliau, 2016 m. lapkričio 3 d., dėl pateiktos teisėkūros iniciatyvos dėl virtualių lažybų.
- (162) Belgijos valdžios institucijos mano, kad skundo pateikėjos žinojo, jog pamatiniais pranešimais dėl virtualių lažybų teisiškai negalėjo būti sukurta sistema, pagal kurią Azartinių lošimų komisija suteiktų tinkamą leidimą vienam licencijos turėtojui ir atsisakytų jį išduoti kitam licencijos turėtojui, nors abiejų šių veiklos vykdytojų padėtis būtų tokia pati.
- (163) Apskritai nė vienas veiklos vykdytojas negalėjo pagrįstai manyti, kad pamatiniais pranešimais būtų sukurta tinkamas ir vykdytinas teisinis reikalavimas gauti tam tikrą *ad hoc* „virtualių lažybų licenciją“.
- (164) Belgijos valdžios institucijos taip pat paaiškina, kad kitoms bendrovėms, palyginti su bendrove „Ladbrokes“, nebuvo sunkiau pradėti organizuoti tokio paties pobūdžio virtualias lažybas IV klasės lošimų įstaigose, kurioms išduotos atitinkamos F1 ir F2 licencijos. Jų nuomone, negalima teigti, kad Azartinių lošimų komisija bendrovės „Ladbrokes“ atžvilgiu būtų taikiusi kitokią vykdomo užtikrinimo politiką nei kitų virtualių lažybų organizatorių atžvilgiu. Todėl negalėjo būti laikoma, kad Azartinių lošimų komisija laikėsi atrankinio Azartinių lošimų įstatymo vykdomo užtikrinimo požiūrio, nes tik „Ladbrokes“ ėmėsi organizuoti virtualias lažybas pagal Azartinių lošimų įstatymo bendrąsias taisykles.
- (165) Be to, Belgijos valdžios institucijos pažymi, kad Valstybės Taryba panaikino Azartinių lošimų komisijos pamatinius pranešimus, nes nesutiko su Azartinių lošimų komisijos tuose pranešimuose pateiktu Azartinių lošimų įstatymo aiškinimu. Valstybės Taryba laikėsi nuomonės, kad „[Azartinių lošimų komisija] ne tik sukūrė pagal teisės aktus leidžiamų lažybų dėl virtualių renginių organizavimo sistemą, bet ir, neturėdama tinkamos kompetencijos tai daryti, leido organizuoti tokios rūšies lažybas, nors tai neleidžiama pagal 1999 m. gegužės 7 d. įstatymą [dėl azartinių lošimų]“.

- (166) Be to, Belgijos valdžios institucijos nesutinka, kad bendrovei „Ladbrokes“ suteiktas leidimas galėjo būti sustabdytas, nes jis visų pirma nesukėlė jokių teisinių pasekmių. Vis dėlto 2016 m. sausio 13 d. Azartinių lošimų komisija priėmė sprendimą nuo 2016 m. birželio 1 d. sustabdyti 2015 m. pamatinio pranešimo ir bendrovei „Ladbrokes“ suteikto leidimo galiojimą. Todėl bendrovei „Ladbrokes“ buvo suteiktas penkių mėnesių pereinamasis laikotarpis, per kurį ji turėjo nutraukti virtualių lažybų organizavimo veiklą. Azartinių lošimų komisija atsižvelgė į šį rekomenduojamą mažiausią pereinamąjį laikotarpį ir nustatė dviem mėnesiais ilgesnį pereinamąjį laikotarpį, kol įsigalios bendrovei „Ladbrokes“ suteikto leidimo galiojimo sustabdymas. Šiuo tikslu ji rėmėsi tuo, kad „Ladbrokes“ virtualias lažybas organizavo jau nuo 2014 m. Todėl reikėtų atsižvelgti į bendrovės „Ladbrokes“ investicijas virtualių lažybų srityje ir į laikotarpį, kuriuo „Ladbrokes“ jau organizavo virtualias lažybas.
- (167) Bet kuriuo atveju 2018 m. gegužės 4 d. įsigaliojo karališkasis potvarkis. 2021 m. vasario 21 d. pateiktoje medžiagoje Belgijos valdžios institucijos aiškiai patvirtino, kad Belgijoje keli F1 licencijos turėtojai organizavo virtualias lažybas IV klasės nuolatinėse lošimų įstaigose 2018 m. gegužės 4 d. karališkajame potvarkyje nustatytais sąlygomis. Tai, be kita ko, buvo bendrovės SRL „Bingo Bet“, „Derby“ („Ladbrokes“), „Stanleybet“ ir „Wedwinkel-bettica“.
- (168) Dėl 2018 m. karališkojo potvarkio panaikinimo atgaline data Belgijos valdžios institucijos laikosi nuomonės, kad jis neturi įtakos įtariamos priemonės trukmei. Nepaisant to, kad turėtų būti laikoma, jog 2018 m. karališkasis potvarkis Belgijos teisėje niekada neegzistavo, tai nereiškia, kad buvo įvykdytos neteisėtos valstybės pagalbos sąlygos. Jau panaikintame 2018 m. karališkajame potvarkyje nustatyti kriterijai be diskriminacijos buvo taikomi visiems galiojančių F1 ir F2 licencijų turėtojams, kurie ketino organizuoti virtualias lažybas. Dėl jų nebuvo suteikta atrankinės naudos tam tikroms bendrovėms, palyginti su kitomis.
- (169) Belgijos valdžios institucijos pateikė aiškias pozicijas dėl 2018 m. karališkojo potvarkio ir jo panaikinimo atgaline data. Jos nurodė, kad šiuo metu virtualias lažybas 2018 m. karališkajame potvarkyje nustatytais sąlygomis siūlo keli Belgijos rinkoje veikiantys veiklos vykdytojai. Be to, Belgijos valdžios institucijos tvirtino, kad IV klasės lošimų įstaigoms (lažybų vietoms) dabar leidžiama organizuoti virtualias lažybas. Iš tiesų, 2018 m. karališkajame potvarkyje (2 straipsnyje) aprašytoms virtualioms lažyboms reikalingi „daugiašaliai“ lošimo automatai, kuriuos naudodami keli žaidėjai gali tuo pačiu metu statyti skirtingose lažybų vietose ir lažintis dėl to paties virtualaus sporto renginio. Laikoma, kad virtualios lažybos yra pakankamai panašios į „vieno žaidėjo“ lažybų automatus, todėl jas leidžiama organizuoti turint F1 ir F1+ licencijas. Kitaip tariant, laikoma, kad virtualios lažybos yra panašesnės į lošimus automatais nei tikros sporto lažybos, todėl logiška, kad F1+ licencijų turėtojams, siūlanties lažybų punktuose esančius „vieno žaidėjo“ lošimo automatus, būtų leidžiama organizuoti virtualias lažybas internetu.

4.3. Papildomos pastabos dėl galimos pagalbos sumos apskaičiavimo

- (170) Dėl galimos pagalbos sumos apskaičiavimo lyginamojo dydžio Belgijos valdžios institucijos taip pat laikosi nuomonės, kad sprendime pradėti procedūrą nurodytas „Loterie Nationale“ vertinimas⁽⁴²⁾ nėra panašus į bendrovės „Ladbrokes“ vertinimą. Pagal nacionalinę teisę „Loterie Nationale“ atsako už valstybinių loterijų organizavimą siekiant naudos visuomenei ir kontroliuojant ministrui, tačiau privalo aktyviai informuoti visuomenę apie priklausomybę nuo lošimų ir lažybų ir aktyviai bendradarbiauti su vyriausybėmis ir kitais subjektais, kad būtų vykdoma aktyvi ir koordinuota prevencijos, visų pirma priklausomybės, politika. Visas pelnas skiriamas šiam tikslui ir kitiems humanitariniams projektams. Pelnas priskiriamas ne Belgijos nacionaliniam biudžetui, o reinvestuojamas į „Loterie Nationale“, kad ji galėtų toliau vykdyti su viešosiomis paslaugomis susijusius išpareigojimus. Kaina, kurią „Loterie Nationale“ moka už savo teisėtą monopolį, yra visiškai kitokia nei padėtis, kai valstybė narė suteikia išimtinės teises ir nusprendžia nedidinti pajamų, kurias kitu atveju būtų buvę galima gauti iš tokių dotacijų.
- (171) Be to, ši išimtinė „Loterie Nationale“ teisė egzistavo dar iki Europos Sąjungos sukūrimo. Nacionalinė loterija turi keletą su viešosiomis paslaugomis susijusių išpareigojimų ir neturi teisės gauti jokio pelno, nes teisė gauti visą pelną priklauso Belgijos valstybei. Belgijos valdžios institucijos taip pat pažymi, kad valstybė maksimaliai padidina galimas pajamas iš nacionalinės loterijos monopolio (t. y. visą „Loterie Nationale“ gaunamą pelną). Net jei „Loterie Nationale“ būtų tinkamas lyginamasis subjektas (o taip nėra), faktinės valstybės pajamos iš tokios išimtinės teisės suteikimo būtų visos „Loterie Nationale“ pelnas.

⁽⁴²⁾ 26 išnaša.

5. PRIEMONĖS VERTINIMAS

- (172) Šio sprendimo dalykas yra, skundo pateikėjų įtariama neteisėta pagalba, suteikta pagal Reglamento (ES) 2015/1589 24 straipsnio 2 dalį. Kad priemonė būtų laikoma neteisėta valstybės pagalba, ji turėtų būti suteikta be Komisijos patvirtinimo.
- (173) Be to, kad priemonę būtų galima laikyti valstybės pagalba pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, ji turi atitikti visas toje straipsnio dalyje nustatytas sąlygas. Pirma, priemonė turi būti priskirtina valstybei ir finansuojama iš valstybinių išteklių. Antra, ja turi būti suteikiamas pranašumas pagalbos gavėjui. Trečia, priemonė turi būti atrankinio pobūdžio – ja turi būti palaikomos tam tikros įmonės arba tam tikrų prekių gamyba. Ketvirta, priemone turi būti iškraipoma konkurencija arba keliama jos iškraipymo grėsmė ir daromas poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai. Jei netenkinamas bent vienas iš keturių kartu tenkintinų kriterijų, priemonė nelaikoma valstybės pagalba.

5.1. Bendrovės „Rocoluc“, EAC ir „The Faculty“ kaip suinteresuotosios šalys

- (174) Komisija mano, kad įtariama priemonė gali turėti įtakos bendrovės „The Faculty“ interesams, nes ji veikia tose pačiose arba panašiose azartinių lošimų rinkose kaip „Rocoluc“ ir EAC, kurių interesams įtariama priemonė taip pat gali turėti įtakos, kaip nurodyta ir sprendime pradėti procedūrą. Todėl Komisija mano, kad bendrovės „The Faculty“, „Rocoluc“ ir EAC yra suinteresuotosios šalys, kaip apibrėžta Reglamento (ES) 2015/1589 1 straipsnio h punkte, ir skundo pateikėjos, kaip tai suprantama pagal 24 straipsnio 2 dalį. Bendrovės „Ladbroke“ argumentas, kad skundo pateikėja „Rocoluc“ neturėtų būti laikoma suinteresuotąja šalimi, (114 ir 115 konstatuojamosios dalys), nepaneigia šios išvados ⁽⁴³⁾.

5.2. Teisės akto, kuriuo suteikiama juridinė teisė, nebuvimas

- (175) Skundo pateikėjų teigimu, priemonė apima bendrovei „Ladbroke“ suteiktas teises teikti virtualias lažybų paslaugas Belgijos rinkoje. Skundo pateikėjos laikosi nuomonės, kad šios teisės būtų neteisėta valstybės pagalba, kurią Azartinių lošimų komisija suteikė įgaliojimų neturinčio pareigūno 2014 m. vasario 9 d. ir 2015 m. kovo 5 d. išsiųstais elektroniniais laiškais.
- (176) Reglamente (ES) 2015/1589 neteisėta pagalba apibrėžiama kaip „nauja pagalba, įgyvendinta prieštaraujant SESV 108 straipsnio 3 daliai“. Teikdama tokią neteisėtą pagalbą valstybė narė turi įgyvendinti priemonę. Tačiau nei pamatinių pranešimų (2.3.1 skirsnis), nei pirmiau minėtų bendrovei „Ladbroke“ išsiųstų elektroninių laiškų (2.6 skirsnis) negalima laikyti pagalbos suteikimo aktu, kuriais bendrovei „Ladbroke“ buvo suteiktos išimtinės teisės.

5.2.1. Azartinių lošimų komisijos priimti pamatiniai pranešimai dėl virtualių lažybų

- (177) Bendrovė „Ladbroke“ buvo pirmoji veiklos vykdytoja, kuri 2011 m. suplanavo virtualią lažybų veiklą Belgijos valdžios institucijose (126 konstatuojamoji dalis). Kai „Ladbroke“ nusprendė siūlyti virtualių lažybų paslaugą Belgijoje, Azartinių lošimų įstatyme nebuvo konkrečiai paminėtos nei internetu, nei lažybų punktuose pagal azartinių lošimų licencijų sistemą organizuojamos virtualios lažybos.
- (178) Todėl Azartinių lošimų komisija nustatė, kad reikia išaiškinti, kaip klasifikuoti virtualias lažybas. 2012 m. sausio 12 d. ji paskelbė pirmąjį pamatinį pranešimą dėl lažybų dėl virtualių renginių (39 konstatuojamoji dalis). Šiame pamatiniame pranešime nebuvo aiškiai atskirtos internetu ir lažybų punktuose organizuojamos virtualios lažybos, tačiau Belgijos valdžios institucijos patvirtino, kad jis buvo faktiškai susijęs su lažybų punktuose organizuojamomis virtualiomis lažybomis (169 konstatuojamoji dalis).
- (179) 2012 m. pamatinio pranešimo tikslas buvo išnagrinėti, ar iš dalies pakeistame Azartinių lošimų įstatyme arba jo vykdomuosiuose raštuose buvo teisinių prieštaravimų dėl lažybų dėl virtualių (sporto) renginių organizavimo. Azartinių lošimų komisija padarė išvadą, kad: „teisiniu požiūriu lažybų dėl virtualių (sporto) renginių organizavimas / siūlymas atitinka Azartinių lošimų įstatymo nuostatas, jeigu tokios lažybos laikomos lažybomis dėl renginių. Iš tiesų rezultatas nėra žinomas, o įvykis susijęs su neapibrėžtumu, kurį sukuria „atsitiktinių skaičių generatorius“. Atsižvelgiant į tai, kad lažybos dėl virtualių (sporto) renginių yra lažybos dėl renginių, tai reiškia, kad tokios rūšies lažybas galima organizuoti tik IV klasės nuolatinėse lošimų įstaigose. <...>“.

⁽⁴³⁾ Šiuo klausimu žr. 2015 m. rugsėjo 17 d. Sprendimo *Mory ir kt. prieš Europos Komisiją*, C-33/14 P, ECLI:EU:C:2015:609, 77 punktą.

5.2.2. Licencijos, susijusios su virtualiomis lažybomis Belgijoje

- (180) Pirmiausia, kalbant apie virtualių lažybų taisykles, kaip paaiškinta 28 konstatuojamojoje dalyje, Komisija pažymi, kad sąvoka „automatiniai azartiniai lošimai“ vartojama kalbant apie automatais žaidžiamus azartinius lošimus, kurie visų pirma vyksta I klasės ir II klasės lošimo įstaigose (atitinkamai kazino ir lošimų salonuose), taip pat, kiek mažesniu mastu, kitose vietose, t. y. III klasės ir IV klasės įstaigose (atitinkamai baruose ir lažybų vietose).
- (181) Kaip patvirtino Belgijos valdžios institucijos (169 konstatuojamoji dalis), IV klasės lošimų įstaigos (kurios veikia pagal F1, F1+ ir F2 licencijas) visada turėjo galimybę savo klientams siūlyti vieno žaidėjo automatus. Tai buvo numatyta jau 2010 m. gruodžio 22 d. karališkajame potvarkyje dėl automatinių azartinių lošimų, kuriuos leidžiama vykdyti IV klasės lošimų įstaigose, veiklos taisyklių ⁽⁴⁴⁾.
- (182) Lošimų įstatyme nustatytos įvairios licencijų rūšys ir nurodyta, kokios rūšies lošimus galima siūlyti pagal šias licencijas ir kokiomis sąlygomis. Šios taisyklės buvo toliau plėtojamos įvairiuose karališkuosiuose potvarkiuose.
- (183) Pagal Azartinių lošimų įstatymo 25 straipsnį norint eksploatuoti lažybų vietą, kuri yra IV klasės lošimų įstaiga, būtina turėti ir F1, ir F2 licenciją. Norint organizuoti lažybas (t. y. kurti lažybų produktus, skirtus parduoti žaidėjams), reikią turėti F1 licenciją, o norint priimti žaidėjų statymus (t. y. tiesiogiai pardavinėti lažybų produktus vartotojams) – F2 licenciją. Lažybų vieta (IV klasės įstaiga) turi turėti F2 licenciją, kad galėtų priimti statymus lažybų organizatoriaus (turinčio F1 licenciją) vardu.
- (184) Patikrinusi bendrovės „Ladbrokes“ turimas licencijas, Komisija pažymi, kad „Ladbrokes“ turėjo F1 klasės licenciją, pagal kurią leidžiama vykdyti lažybų įstaigos veiklą, F2 klasės licenciją, pagal kurią IV klasės stacionariojoje arba mobiliojoje lažybų įstaigoje leidžiama priimti statymus F1 klasės licencijos turėtojo vardu, o Azartinių lošimų įstatymo 43/4 straipsnio 1, 5 ir 2 dalyse nurodytais atvejais „Ladbrokes“ leidžiama priimti statymus už IV klasės azartinių lošimų įstaigos ribų, ir papildomą F1+ klasės licenciją, pagal kurią leidžiama organizuoti lažybas naudojant informacinės visuomenės priemones, t. y. internetu. Dėl skundo pateikėjų argumento dėl II klasės veiklos vykdytojų diskriminacijos virtualių lažybų srityje Komisija atkreipia dėmesį į Azartinių lošimų komisijos poziciją, kad virtualių lažybų veiklą turėtų vykdyti tik IV klasės įstaigų veiklos vykdytojai. Šis apribojimas atitinka 2018 m. karališkajame potvarkyje pateiktus argumentus, kuriuose pabrėžiama, kad, siekiant apsaugoti žaidėjus, būtina užtikrinti, kad šį naują azartinį lošimą galėtų siūlyti tik IV klasės įstaigos (43 konstatuojamoji dalis).
- (185) Komisija taip pat atkreipia dėmesį į Belgijos valdžios institucijų pateiktą informaciją, kad bendrovė „Ladbrokes“ nebuvo vienintelis veiklos vykdytojas Belgijos rinkoje, kuriam buvo suteiktos atitinkamos F1 ir F1+ licencijos virtualioms lažyboms vykdyti (167 konstatuojamoji dalis). Vis dėlto akivaizdu, kad „Ladbrokes“ dominavimas yra susijęs su tuo, kad „Ladbrokes“ buvo pirmoji veiklos vykdytoja, pradėjusi teikti virtualias lažybų paslaugas Belgijoje (126–128 konstatuojamosios dalys). Dėl šios ankstyvos pradžios ir pirmumo „Ladbrokes“ įgijo pradininko pranašumą. Kiti veiklos vykdytojai pamažu sekė šiuo pavyzdžiu ir 2015–2016 m. domėjosi virtualiomis lažybomis. Vėliau virtualių lažybų rinka išaugo, tačiau reguliavimo sistema, kurią turėjo užtikrinti valstybė, atsiliko (59 konstatuojamoji dalis).

5.2.3. „Leidimų“ virtualioms lažyboms suteikimo akto nebuvimas

- (186) Sąjungos teismų teigimu, turi būti laikoma, kad valstybės pagalba buvo suteikta pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį tą dieną, kai pagal galiojančius nacionalinės teisės aktus ⁽⁴⁵⁾ pagalbos gavėjui suteikiama teisė ją gauti, t. y. nacionalinėje teisėje turi būti numatytos tokio akto vykdymo užtikrinimo pagal nacionalinę teisę pasekmės.

⁽⁴⁴⁾ 2010 m. gruodžio 22 d. karališkojo potvarkio (Arrêté royal établissant la liste des jeux de hasard automatiques dont l'exploitation est autorisée dans les établissements de jeux de hasard de classe IV) 1 straipsnis: Dans les établissements de jeux de hasard fixes de classe IV, les seuls jeux de hasard automatiques autorisés en vertu de l'article 43/4, § 2, alinéa 3, de la loi du 7 mai 1999 sur les jeux de hasard, les paris, les établissements de jeux de hasard et la protection des joueurs sont ceux permettant au joueur de parier sur la réalisation d'un événement virtuel: il s'agit de machines individuelles, mono-joueur, basées sur le pari à la cote.

⁽⁴⁵⁾ 2024 m. vasario 28 d. Sprendimas *Scandlines Danmark ApS ir Scandlines Deutschland GmbH prieš Europos Komisiją*, T-390/20, ECLI:EU:T:2024:126, 45 punktą; 2022 m. sausio 25 d. Sprendimas *Komisija / European Food ir kt.* (C-638/19 P, ECLI:EU:C:2022:50), 115 punktą.

- (187) Šiuo atveju, kaip paaiškinta 35 konstatuojamojoje dalyje, Azartinių lošimų komisijos užduotis yra kontroliuoti, kaip laikomasi Belgijos teisės aktų ir jų įgyvendinimo potvarkių. Azartinių lošimų komisija, būdama Belgijos viešojo administravimo sistemos dalimi, atlieka patariamąjį vaidmenį ir įgyvendina galiojančias Belgijos teisės aktų leidėjo priimtą azartinių lošimų sektoriaus taisykles.
- (188) Kaip nurodyta Azartinių lošimų įstatyme, kuriame apibrėžiama Azartinių lošimų komisijos kompetencijos sritis (žr. 35 konstatuojamąją dalį), Azartinių lošimų komisija neturi įgaliojimų sukurti naujas teises azartinių lošimų ir lažybų veiklos vykdytojams. Išduodama licencijas, ji negali peržengti Azartinių lošimų įstatymu jai suteiktų įgaliojimų ir negali kurti naujų licencijų kategorijų (150 konstatuojamoji dalis). Azartinių lošimų komisijos paskelbti pamatiniai pranešimai (žr. 39 konstatuojamąją dalį) negali būti laikomi teisiniu pagrindu, kuriuo remiantis suteikiamas leidimas vykdyti azartinių lošimų ar lažybų veiklą. Be to, 2019 m. Valstybės Taryba šiuos pamatinius pranešimus panaikino (64 konstatuojamoji dalis).
- (189) Be to, kaip minėta 40 konstatuojamojoje dalyje, Azartinių lošimų komisija 2012 m. pamatiniame pranešime paaiškino, kad „siekiant atidžiai stebėti šiuos pokyčius <...>, „pageidautina, kad kiekvienas F1 licenciją turintis [veiklos vykdytojas], pageidaujantis organizuoti tokias lažybas, šiuo tikslu pateiktų išankstinį prašymą išduoti leidimą Azartinių lošimų komisijos sekretoriui“.
- (190) Kalbant apie sąvokos „leidimas“ reikšmę, iš 2012 m. pamatinio pranešimo formuluotės matyti, kad veiklos vykdytojai nebuvo verčiami, o veikiau skatinami („pageidautina“) pateikti prašymą išduoti specialų leidimą organizuoti virtualias lažybas lažybų punktuose. Konkrečiai, Azartinių lošimų komisija nenurodė jokios Azartinių lošimų įstatymo nuostatos, kuria būtų galima pagrįsti pranešime nurodytą „pageidavimą“ („pageidautina“, „siekiant atidžiai stebėti šiuos pokyčius“). Ši tiesų vėliau Valstybės Taryba, remdamasi *ultra vires* doktrinos argumentais, šiuos „leidimus“ panaikino (38 konstatuojamoji dalis).
- (191) Komisija laikosi požiūrio, kad elektroniniai laiškai buvo tik patvirtinimas, jog galėtų būti galima laikyti, kad bendrovė „Ladbrokes“, kaip IV klasės įstaiga, turėjo atitinkamas licencijas virtualioms lažyboms vykdyti. Remiantis Azartinių lošimų komisijos aiškinimu, visos IV klasės įstaigos, turinčios atitinkamas licencijas, turėjo teisę rengti virtualias lažybas, nes tos licencijos apėmė ir šią veiklą (žr. 40 ir 41 konstatuojamąsias dalis). Todėl buvo laikoma, kad „Ladbrokes“, kaip IV klasės F1, F2 ir F1+ licencijas turinti veiklos vykdytoja, gali organizuoti virtualias lažybas be jokio papildomo Belgijos valdžios institucijų patvirtinimo ar naujos licencijos.
- (192) Tuo metu, kai bendrovė „Ladbrokes“ Azartinių lošimų komisijai išsiuntė prašymą suteikti „leidimą“, tai galėjo padaryti bet kuris kitas IV klasės veiklos vykdytojas, ir tuomet jis tikriausiai būtų gavęs tokį patį vertinimą. Tačiau ši galimybė nebuvo numatyta kitų klasių įstaigoms, įskaitant II klasės veiklos vykdytojus, tokius kaip skundo pateikėjos, nes nebuvo laikoma, kad jos atitinka virtualių lažybų organizavimo reikalavimus. Komisija pažymi, kad nė viena skundo pateikėja nebuvo IV klasės įstaiga, turinti atitinkamas licencijas, ir nepateikė tokio prašymo Azartinių lošimų komisijai.
- (193) Be to, bendrovės „Stanleybet“ ir „Sagevas“ tik vėliau pateikė prašymą dėl išaiškinimo. Tačiau per tą laiką teisinis aiškinimas pasikeitė. Azartinių lošimų komisija iš pradžių nenorėjo nagrinėti šio prašymo, nes pateikti dokumentai buvo neišsamūs. Vėliau ji nenorėjo pateikti išaiškinimo dėl tuo metu vykdytos virtualių lažybų reglamentavimo iniciatyvos (žr. 161 konstatuojamąją dalį). Šių dviejų naujesnių prašymų atmetimas negali būti laikomas atsisakymu suteikti teises šiam veiklos vykdytojui.
- (194) Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, Komisija pritaria Belgijos valdžios institucijų nuomonei (žr. 162 konstatuojamąją dalį), kad nė vienas veiklos vykdytojas pagrįstai nemanė, jog pamatiniais pranešimais buvo sukurta užtikrinama teisė gauti *ad hoc* ir konkrečią virtualių lažybų licenciją, kuri buvo suteikta tik bendrovei „Ladbrokes“.
- (195) Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, Komisija daro išvadą, kad atsižvelgiant į tai, jog Azartinių lošimų įstatyme nebuvo reikalaujama, kad Azartinių lošimų komisija patvirtintų specialią virtualių lažybų licenciją, ir į tai, kad 2012 m. pamatiniame pranešime nebuvo paminėtas joks specialus leidimas, administracinis pranešimas, kuriuo suteikti leidimai, neturėjo teisinio poveikio, kuris būtų prilygęs licencijos poveikiui. Buvo laikoma, kad „Ladbrokes“, kaip IV klasės F1, F2 ir F1+ licencijas turinti veiklos vykdytoja, gali organizuoti virtualias lažybas be jokio papildomo Belgijos valdžios institucijų patvirtinimo ar naujos licencijos. Todėl galima daryti išvadą, kad Azartinių lošimų komisijos e. paštu bendrovei „Ladbrokes“ išsiųstais atsakymais nebuvo suteikta vykdytina teisė. Todėl šie elektroniniai laiškai negali būti laikomi pagalbos suteikimo aktu, kaip tai suprantama pagal valstybės pagalbos teisę.

5.3. Priemonės, kuria suteikiamos išimtinės teisės, nebuvimas

5.3.1. Išimtinumo poveikio internetu organizuojamų virtualių lažybų rinkoje nebuvimas

- (196) Pagal nusistovėjusią teismo praktiką SESV 107 straipsnyje valstybės pagalbos priemonė apibrėžiama atsižvelgiant į jos poveikį. Todėl svarbu įvertinti įtariamos priemonės poveikį rinkai ⁽⁴⁶⁾.
- (197) Kalbant apie virtualias lažybas internetu, iš faktinių aplinkybių matyti, kad Azartinių lošimų komisijos išsiųsti elektroniniai laiškai dėl bendrovei „Ladbrokes“ suteiktų išimtinių teisių kitiems veiklos vykdytojams neturėjo tokio poveikio, kurį būtų galima prilyginti valstybės pagalbos poveikiui.
- (198) Kaip minėta 192 konstatuojamojoje dalyje, visiems IV klasės veiklos vykdytojams, turintiems F1, F2 ir F1+ licencijas, buvo leidžiama organizuoti virtualias lažybas be papildomo Belgijos valdžios institucijų patvirtinimo ar licencijos.
- (199) „Ladbrokes“ pateikė įvairių lažybų bendrovių valdomų interneto svetainių, kuriose tam tikrais laikotarpiais buvo siūlomos virtualios lažybos internetu, ekrano kopijas (201 konstatuojamoji dalis). Iš jų matyti, kad kiti veiklos vykdytojai, tokie kaip „Circus“ ⁽⁴⁷⁾, „Golden Vegas“ ⁽⁴⁸⁾ ar „Bingoal“ ⁽⁴⁹⁾, „36win“ ⁽⁵⁰⁾, kaip ir „Ladbrokes“, organizavo virtualias lažybas internetu.
- (200) Remiantis turima informacija, atrodo, kad Azartinių lošimų komisija šioms virtualių lažybų internetu organizatoriams netaikė sankcijų ir nesiėmė vykdymo užtikrinimo veiksmų. Ji taip pat neuždraudė tokios bendrovės „Ladbrokes“ veiklos, bet laikinai sustabdė jos licencijos galiojimą vienai dienai (122 konstatuojamoji dalis).
- (201) Be to, Belgijos valdžios institucijos patvirtino, kad 2018 m. karališkojo potvarkio panaikinimas atgaline data Belgijos Valstybės Tarybos 2021 m. gegužės 7 d. sprendimu buvo susijęs tik su lažybų punktuose (IV klasės lošimų įstaigose) organizuojamomis virtualiomis lažybomis. Šis panaikinimas neturėjo poveikio virtualioms lažyboms internetu, nes keli veiklos vykdytojai jas ir toliau siūlė (167 konstatuojamoji dalis).
- (202) Remiantis turimais įrodymais galima daryti išvadą, kad Azartinių lošimų komisijos išsiųsti elektroniniai laiškai neturėjo poveikio, kurį dėl bendrovei „Ladbrokes“ suteiktų išimtinių teisių internetu organizuoti virtualias lažybas būtų galima prilyginti valstybės pagalbai kitų veiklos vykdytoju atžvilgiu.

5.3.2. Išimtinumo poveikio lažybų punktuose organizuojamų virtualių lažybų rinkoje nebuvimas

a) Nebuvo faktinio išimtinumo, kurį būtų buvę galima pagrįsti Azartinių lošimų komisijos aiškinimu

- (203) Kaip aiškiai patvirtino Belgijos valdžios institucijos, nuo 2014 m. vasario 10 d. iki 2017 m. liepos 1 d. visoms F1 ir F2 licencijas turinčioms IV klasės stacionarioms lažybų įstaigoms teisiškai buvo leidžiama organizuoti virtualias lažybas lažybų punktuose. Belgijos valdžios institucijos nurodė, kad tai darė tik bendrovė „Ladbrokes“, nors virtualias lažybas lažybų punktuose galėjo organizuoti visi IV klasės stacionarių lažybų įstaigų veiklos vykdytojai, turintys atitinkamas galiojančias licencijas, (žr. 192 konstatuojamąją dalį).
- (204) Bendrovė „Sagevas“ viešai paskelbė, kad organizuos virtualias lažybas be jokio Azartinių lošimų komisijos leidimo. Azartinių lošimų komisija aiškiai pranešė apie šį pareiškimą savo 2017 m. sausio 2 d. pranešime, tačiau nepaskelbė apie jokių vykdymo užtikrinimo veiksmus.
- (205) Be to, pažymėtina, kad bendrovės „Entain“ patronuojamoji Belgijos bendrovė „Tiercé Ladbrokes SA“, kuri yra susijusi su „Ladbrokes“, tuo pačiu metu kaip ir „Ladbrokes“ taip pat pradėjo siūlyti virtualias lažybas savo valdomuose lažybų punktuose. Bendrovei „Tiercé Ladbrokes“ nebuvo suteiktas joks leidimas. „Tiercé Ladbrokes“ yra skirtingas nuo „Ladbrokes“ juridinis asmuo. Atsižvelgiant į formalumą, būdingą šio sektoriaus reglamentavimui, t. y. tai, kad tam tikram juridiniam asmeniui suteikiamas leidimas ar licencija ⁽⁵¹⁾, galima daryti išvadą, kad „Ladbrokes“ nebuvo vienintelė bendrovė, siūlanti virtualias lažybas.

⁽⁴⁶⁾ Žr. 2008 m. gruodžio 22 d. Teisingumo Teismo sprendimo *British Aggregates / Komisija*, C-487/06 P, ECLI:EU:C:2008:757, 85 ir 89 punktus ir nurodytą teismo praktiką; 2011 m. rugsėjo 8 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Komisija / Nyderlandai*, C-279/08 P, ECLI:EU:C:2011:551, 51 punktą; 2011 m. lapkričio 15 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Komisija ir Ispanija / Gibraltaro Vyriausybė ir Jungtinė Karalystė*, sujungtos bylos C-106/09P ir C-107/09 P, ECLI:EU:C:2011:732, 87 punktą.

⁽⁴⁷⁾ <https://www.circus-sport.be/en>.

⁽⁴⁸⁾ <https://www.goldenvegas-sport.be/en>.

⁽⁴⁹⁾ <https://www.bingoal.be/fr>.

⁽⁵⁰⁾ <https://www.36win.be/en>.

⁽⁵¹⁾ Išsami informacija apie paraiškos licencijai gauti formą: <https://www.gamingcommission.be/en/operators/licences/betting-licence-f1-f2-f1>.

- (206) Nepaisant to, kad Azartinių lošimų komisijos pozicija kito ir buvo laikoma, kad virtualios lažybos nėra lažybų forma, todėl ji neberekomendavo, kad tokios lažybos būtų siūlomos IV klasės lošimų įstaigose (turinčiose F1 ir F2 licencijas), o visoms IV klasės stacionarioms lažybų įstaigoms, turinčioms atitinkamas licencijas, buvo teisiškai leidžiama organizuoti virtualias lažybas.
- (207) Nuo 2017 m. liepos 1 d. Azartinių lošimų komisija sustabdė bendrovei „Ladbrokes“ 2014 m. suteikto leidimo galiojimą. Tačiau „Ladbrokes“ toliau siūlė virtualias lažybas net ir po 2017 m. liepos 1 d., remdamasi nuomone, kad teisiniu požiūriu tai būtų galėję daryti visi veiklos vykdytojai, turintys bent F licenciją.
- (208) Po 2017 m. liepos 1 d. Belgijos valdžios institucijos nesiėmė jokių teisinių veiksmų, kad užtikrintų šių sustabdymų vykdymą arba pradėtų teismo procesą prieš „Ladbrokes“.
- (209) Kaip jau nurodyta sprendimo pradėti procedūrą 31 konstatuojamojoje dalyje ⁽³²⁾, iš turimų faktų, matyti, kad kai kurie kiti veiklos vykdytojai („Bingoal“ / PMU, „Betcenter“, „Stanleybet“ ir „Sagevas“) siūlė arba ketino siūlyti lažybų punktuose organizuojamas virtualias lažybas.
- (210) Atsižvelgdama į šiuos faktus, Komisija daro išvadą, kad Azartinių lošimų komisijos išsiųsti elektroniniai laišakai dėl bendrovei „Ladbrokes“ suteiktų išimtinų teisių organizuoti virtualias lažybas lažybų punktuose kitiems veiklos vykdytojams neturėjo tokio poveikio, kurį būtų galima prilyginti valstybės pagalbos poveikiui.
- b) Remiantis 2018 m. karališkuoju potvarkiu, nebuvo išimtinumo, susijusio su lažybų punktuose organizuojamomis virtualiomis lažybomis
- (211) 2018 m. kovo 28 d. bendrovė „Ladbrokes“ galiausiai nustojo siūlyti virtualias lažybas, nes 2017 m. liepos 1 d. „FedCaf“ paprašė Briuselio komercinių bylų teismo nurodyti sustabdyti pamatinio pranešimo galiojimą.
- (212) 2018 m. gegužės 4 d. įsigaliojo 2018 m. karališkasis potvarkis. Belgijos valdžios institucijų teigimu, nuo 2018 m. karališkojo potvarkio priėmimo iki 2019 m., kai Valstybės Taryba panaikino visus tris pamatinius pranešimus (64 konstatuojamoji dalis), IV klasės stacionariosios lažybų įstaigos, turinčios tinkamas galiojančias licencijas, galėjo siūlyti virtualias lažybas lažybų punktuose. Iš tikrųjų, kaip jau minėta (167 konstatuojamoji dalis), tai darė kelios iš jų, be kita ko, „Bingo Bet“ (SRL), „Derby“ („Ladbrokes“), „Stanleybet“ ir „Wedwinkel-Bettica“. Tie patys veiklos vykdytojai virtualias lažybas lažybų punktuose siūlė nuo tada, kai buvo priimtas tas pats 2019 m. rugsėjo 19 d. Valstybės Tarybos sprendimas, kuriame Taryba nusprendė, kad virtualios lažybos neatitinka Azartinių lošimų įstatymo (140 konstatuojamoji dalis), iki 2018 m. karališkojo potvarkio panaikinimo atgaline data.
- (213) Todėl Komisija daro išvadą, kad 2018 m. karališkuoju potvarkiu bendrovei „Ladbrokes“ nebuvo suteikta išimtinė teisė.
- (214) Galiausiai pažymėtina, kad 2021 m. gegužės 7 d. panaikinus 2018 m. karališkąjį potvarkį, virtualių lažybų nebeleidžiama organizuoti lažybų punktuose ir, kaip patvirtino Belgijos valdžios institucijos, Belgijoje tokių lažybų nesiūlo joks veiklos vykdytojas.

5.4. Nuo 2014 m. iki šiol neužfiksuota pagal įtariamą priemonę negautų valstybinių išteklių

- (215) Skundo pateikėjos tvirtina, kad nenustačiusios mokesčio už bendrovės „Ladbrokes“ siūlomas virtualių lažybų paslaugas, Belgijos valdžios institucijos suteikė bendrovei „Ladbrokes“ pranašumą, taikydamos jai lengvatinių režimą, taigi ir atrankų pranašumą (žr. 21 konstatuojamąją dalį). Taip Belgijos valdžios institucijos turėjo negauti valstybinių išteklių.
- (216) Tačiau visoms atitinkamas licencijas turinčioms IV klasės įstaigoms iš esmės buvo leista siūlyti virtualias lažybas tiek lažybų punktuose, tiek internetu (192 konstatuojamoji dalis). Komisija pažymi, kad Azartinių lošimų komisija ar bet kuri kita Belgijos valdžios institucija šiuo klausimu neatleido bendrovės „Ladbrokes“ nuo mokesčio ir nepanaikino „Ladbrokes“ pareigos mokėti tokių mokesčių, jei ji būtų reikėję mokėti. Priešingai, iš Belgijos valdžios institucijų pateikto Azartinių lošimų įstatymo aiškinimo matyti, kad veiklos vykdytojai neprivalo mokėti specialių mokesčių už virtualias lažybas.

⁽³²⁾ „Iš tiesų nuo 2014 m. vasario 10 d. Belgijos valdžios institucijos išaiškino šią padėtį *de jure* ir *de facto*. Visų pirma jos nurodė, kad nuo 2018 m. gegužės 4 d. iki 2021 m. gegužės 7 d. visoms IV klasės stacionarioms lažybų įstaigoms buvo leidžiama organizuoti virtualias lažybas ir kad „Wedwinkel-Bettica“, „Bingo Bet–bet 90“ (iki 2020 m. kovo 12 d.), „Derby“ („Ladbrokes“) ir „Stanleybet“ faktiškai organizavo virtualias lažybas.“

- (217) Be to, pažymėtina, kad IV klasės įstaigos nebuvo įpareigos turėti virtualių lažybų licencijas ir juo labiau – už jas mokėti, todėl virtualių lažybų licencijos mokesčio netaikymas yra tik specialių taisyklių dėl virtualių lažybų nebuvimo Azartinių lošimų įstatyme pasekmė.
- (218) Komisija taip pat pažymi, kad priėmus 2018 m. karališkąjį potvarkį lažybų punktuose organizuojamas virtualias lažybas pradėta reglamentuoti, tačiau nebuvo numatytas joks su tokia veikla susijęs specialus mokestis. Iš tiesų, kai reguliavimo institucija priėmė 2018 m. karališkąjį potvarkį, ji priėmė reglamentą, kuriame nustatytos sąlygos visiems reikalavimus atitinkantiems veiklos vykdytojams, ir negalima laikyti, kad nebuvo gauta išteklių dėl to, kad nebuvo reikalaujama mokėti specialaus mokesčio už bendrovės „Ladbrokes“ organizuotas virtualias lažybas.
- (219) Todėl Komisija daro išvadą, kad Belgijos valstybė neatsisakė ir neprarado jokių išteklių, kuriuos nuo 2014 m. bendrovė „Ladbrokes“ turėjo sumokėti už virtualių lažybų organizavimą. Taigi nėra ryšio tarp įtariamos išimtinės „Ladbrokes“ teisės ir dėl nenustatytų mokesčių valstybės biudžeto patirtos naštos.

5.5. Išvada

- (220) Apibendrinant, Komisija mano, kad:
- neoficialūs Azartinių lošimų komisijos darbuotojo e. paštu išsiųsti atsakymai bendrovei „Ladbrokes“ nelaikomi pagalbos suteikimo aktu, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį (žr. 5.2 skirsnį),
 - Azartinių lošimų komisijos išsiųsti elektroniniai laiškai dėl bendrovei „Ladbrokes“ suteiktų išimtinių teisių organizuoti virtualias lažybas kitiems veiklos vykdytojams neturėjo tokio poveikio, kurį būtų galima prilyginti valstybės pagalbos poveikiui, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį (žr. 5.3 skirsnį),
 - Belgijos valstybė neatsisakė ir neprarado jokių išteklių, kuriuos nuo 2014 m. bendrovė „Ladbrokes“ turėjo sumokėti už virtualių lažybų organizavimą (žr. 5.4 skirsnį).
- (221) Todėl Komisija daro išvadą, kad Belgija bendrovei „Ladbrokes“ nesuteikė neteisėtos valstybės pagalbos, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, nes i) nebuvo pagalbos suteikimo akto, ii) nebuvo suteikta jokių išimtinių teisių, kurios galėtų būti prilyginamos pagalbai, ir iii) neprarasta valstybinių išteklių.

6. IŠVADA

- (222) Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, Komisija daro išvadą, kad priemonė nėra valstybės pagalba pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį.

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ

1 straipsnis

Nuo 2014 m. vasario 10 d. Belgijos Karalystė bendrovei „Ladbrokes“ neteikė neteisėtos pagalbos išimtinių teisių vykdyti virtualias lažybas forma. Įtariama priemonė nėra valstybės pagalba pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 straipsnio 1 dalį.

2 straipsnis

Šis sprendimas skirtas Belgijos Karalystei.

Priimta Briuselyje 2025 m. balandžio 11 d.

Komisijos vardu
Teresa RIBERA
Vykdomoji pirmininko pavaduotoja